

Naiste Hää

Eesti Naisorganisatsioonide Liidu
Häälekandja

Nr 10

SISUKORD: 1) Mida peame tegema? 2) Tuntud naistegelased Genfis. 3) Meesõiguslaste ilmaliit. 4) Päikese suudlus. 5) Praeguse moe psüko- loogiast. 6) Õhtune lumi Hirayama juures. 7) Kroonika.

PERENAINE: 1) Muretsege talveks õitsevaid lilli! 2) Korrast ja ajajaotusest. 3) Taimevõi meie rahvamajanduses. 4) Kana tõugudest. 5) Valmistage mitmekesisemaid kartulirooge. 6) Mõtteid lapse riietusest. 7) Käsitöö ja riietus.

"Naiste Hääl"

**Eesti Naisorganisatsioonide Liidu häälekandja.
Ilmub 1 kord kuus.**

Toimetaja: MARIE REISIK
Väljaandja: Eesti Naisorganisatsioonide Liit
Toimetaja kodune aadr.: Jaani t. 9 Telef. 13-91

Toimetus ja talitus asub:
TALLINN, Rataskaevu tänav 22
Avatud kella 12—2 Telefon 6-52

**Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja teised lehel-
tellimiste vastuvõtjad.**

Tellimise hind: poolaastaks — 2 kr., aastaks — 4 kr. Üksiknumber 40 senti.
Väljamaa tellimine 5 kr. 50 s.

Kuulutuste hind: terve lehekülj — 30 krooni. 1 mm ühel veerul — 10 senti.

CARTIER-BRESSON
PARIS

PESUKINDLAD PARIS VÄRVID

KÄSITÖÖLÕNGAD

Esimese klassi prantsuse vabriku
saadused

Kaitsemärk

„A la Croix“

PESUKINDLAD VÄRVID
(300 värvi)

Märkniidid

Pärlilõngad

Brillanté d'Alger (Mouliné)

Heegeldamise niidid

liri lõngad

Linased lõngad

Hedébo niit

Nõelumjse lõngad

Asutatud aastal 1825

MÄISTE HÄÄL

E. NAISSORGANISATSIOONIDE LIIDU HÄÄLEKANDJA

Nr. 10

Oktoober 1929

III aastakäik

Mida peame tegema?

Kuidas tõsta naise mõju poliitilisele ja majanduslikule elule.

Lähemalt vaadeldes meie naise tööd ja tegevust kõige mitmekesisematel aladel peame tunnustama, et meie naine igal alal kõrvuti mehega töötab ja oma kohust vääriliselt täidab.

Nagu mees, teenib ka tema töölisena maal taludes ja linnas, vabrikutes ja töökodades oma igapäevast eluülespidamist. Koduperenaisena juhib ta majapidamist, täidab ala, mille täit tähtsust perekonna, ühes sellega kogu ühiskonna ja rahvamajanduse suhtes õpitakse õieti hindama alles viimasel ajal. Sagedasti aitab naine isikliku kutsetööga kaasa perekonna ülespidamise teenimisele, veel rohkem, alles tema töö varal saab sagedasti võimalikuks perekonna asutamine. Seal kõrval saab ta toime laste sünnitamise ja kasvatamise raskustega.

Laste kasvatajana, perekonnas emana või koolis õpetajana, on temal ütelda suur sõna meie noorsoo — seega tuleviku — kujundamisel. Õpetajana täidab ta kohta, mis oleks raskelt asendatav. Talumajapidamises on tema juhtida ja hoolet alad, mil ilmingimata suurim tähtsus meie riigi majanduslikus elus. Piim, või ja munad — kolm talumajapidamise tähtsamat saadust, on naise töövil.

Edasi. Õiglasel olles peame tunnustama, et Eesti naine mitte ainult täidab looduselt temale pandud kohustusi täie arusaamisega nende ulatusest ja tähtsusest, vaid ka iseseisvalt seab endale ülesandeid ja püüab neid avardada ja loova viimuga täita.

Me näeme, kuidas naine meil iga aastaga rohkem organiseerub, püüdes organisatsioonide abil tõsta oma kutsehariduslikke oskusi, teha kasvatus-tööd iseenda kallal. Me oleme tunnustajaks, kuidas naine täiesti iseseisvalt, ilma ametliku toeta ja ergutusega on loonud uue tööala kodukäsitöönaol, võitnud esialgse arusaamise puuduse, välja-

tõrjunud ülevõimul oleva maitsevaesuse, ebaots-tarbekohasuse ja oma püüetega sel alal parimat tunnustust on leidnud ka välismail, kõige paremast küljest tutvustades Eesti nime. Meie ei eksi väites, et kande osa meie majanduslikust väljaveost on naiste töö ja vaeva varal loodud, et ta seega auga täidab oma osa riigi majanduses.

Ühiskondlikus tegevuses on naise teened ilmingimata tunnustatavad. Tarvitseb meeletule-tada, et näiteks kogu rinnalaste hoolekanne peaaegu tervelt on naiste loodud, nende algatusel ja eestvõttel ellu kutsutud rinnalaste kodud, organiseeritud lahtist hoolekannet, töötavad emade ja laste nõuande punktid, lastekodud. Enamasti naisorganisatsioonide eestvõttel on kogu maa kattunud kutseoskuse ja tervishoiu teadmiste levitaja kuresustevõrguga. Palju, mis meil ühiskondliku hea-korra alal on ära tehtud ja tehakse, on sündinud naiste järelejätmatul pealekäimisel.

Võimsad ja suure hooga arenevad ja kasvavad keskkondised, nagu naisliit, maanaiste keskkondis, karskusliit, akadeemiline naisühing, kodutööstuse keskselts, naiskodukaitse ja t. näitavad et naine üle on jõudnud esialgse kobamise ja kahtluse ajajärgust, endale oma ülesanded ja eesmärgid seadnud ja oskab teid valida nende taotlemiseks.

Vaadeldes aga meie naise mõju poliitilise ja majandusliku elu kujundamisel peame otsekohe-sel olles iseeneste vastu tunnustama, et see kau-geltki ei vasta osale, mida naine meie seltskonnas oma tööga täidab. Poliitiliselt on Eesti vabariik esialgu alles meeste riik, meeste näo järele loodud ja ainuüksi meeste tahtmiste ja soovide kohaselt juhitud. Seadusandlusest seisab naine peaaegu täiesti kõrval. Väljatöötavate seaduste juures võime sagedasti teha tähelepaneku, et need seadused

arvestavad küll majanduslikke ja parteipoliitilisi olukordi, kui üldse aga, siis viimases järjekorras naiste ja laste elulisi huvisid. Tsiiviilseadustiku väljatöötamisel, mis paljudes paragrahvides sügavasti löikab naiste ja laste ellu, on naiste esindusel korda läinud oma esindajaid saata üksikute seaduste väljatöötamise juure. Ei ole veel selgunud, kuivõrd ja kas nende soovid suudavad mõjutada uue seadustekogu kujundamist.

Majanduslikus elus on mõõduandvad kohad ja juhtivad organisatsioonid eranditult meeste käes. Sissetulekud, mis naine oma tööga taotleb, ei kuulu tema kontrolli alla. Meeste käes ainuüksi on kõik väljaveo korraldused, samuti pangad, ühistegevuse juhtiv osa, ühismeiereid, piima- ja munahingud, kauplused jne. Kus see möödapärasematu, lepatakse naise kui teisejärgu tööjõuga, mustatöö tegijana, kuid valitsev tendents on neid niipalju kui võimalik, eemal hoida ka sealt. Vastavalt näeme, et naisel praeguses olukorras võimata on mõju avaldada oma soo majandusliku iseseisvuse kindlustamisele ja tõstmisele, toetada puht naiste algatusi ja ettevõtteid. Ei ole liialdus väidada, et mehel, kui tal vähegi sidemeid, kergem on krediiti nõutada paariks tubliks joominguks, kui naisel, kas või õmblusmasina või muu tööriista soetamiseks, kõnelemata naisettevõtte finanseerimisest.

Seisab väljaspool kahtlust, et niisugune olukord ei vasta esirinnas sammuva naise arenenud iseteadvusele ega väljakujunenud kodanikutundele. Varem ehk hiljem peab ta hakkama juurdlema niisuguse nähte põhjusi kui ka otsima teid, kuidas parandada oma seisukorda. Ei ole vaimlist iseseisvust ilma majandusliku iseseisvusest.

Naine sammuks väärted, kui ta süüd ülemal esitletud olukorras veeretaks ainuüksi mehele. Kui ühelt poolt ebaõiglase ja naisele kahjuliku seisukorra tekkimises on mõjunud aastasadu mõtlematult jätkatud traditsioonid, siis teiselt poolt peab mõõndama, et ka naine küllalt erksalt pole väljas olnud enda huvide eest ega oma õigusi püüdnud maksma panna. Arusaajate naiste suust on nende ridade kirjutaja mitmel puhul kuulnud avaldatavat arvamist, et poliitiline üheõiguslus meile võib olla revolutsiooni saadusena liig kergesti sülle langes. See oli kingitus, mille eest me veel mitte oma südameverega väljas polnud olnud ja mille me sellepärast vastu võtsime liig pealiskaudselt, nagu endastmõistetavat.

Võib olla, oligi see asjaolu põhjuseks petliku ja suigutava kujutuse tekkimisel, et nüüd kõik on käes, mis vaja oli püüda. Ikka laiemalt aga näib naiste hulgas maad võtvat veene, kuivõrd hukutav oli anduda sellele illusioonile. Ilus uni on möödas, algab praktiline elu. Ja nüüd selgub ikka

rohkem, et ühtki seisukohta ei anta niisama, armust või ilusate põhimõtete pärast, vaid et kõik tuleb võita samm-sammult.

Eesti naine, kui ta ei taha jääda kõrvale elust, ainult sallitavaks mustatöötegitajaks, teisejärgu olevuseks, kel küll kohustus, kuid mitte nende täitmisest tuletavaid õigusi, peab paratamatult hakkama püüdma poliitilisele kui ka majanduslikule maksvusele. Oma tööalade valikuga ja töö tagajärgede järjekindla tõstmise püüdega on meie naine õigel teel, nüüd tuleb tal edasi mõelda ja teha järeldusi. Kaua ei ole enam mõeldav olukord, et naine vabatahtlikult käest annab oma töö tulemused, jättes nende jagamise ainult meeste hooleks. See liigne suurmeelsus tuleb tal kallis maksma ta alahindamise näol.

Arvan, et nagu naisel preagu on vastuvaidlematult tarve organiseeruda ja ühineda oma südamele lähedal seisvate eesmärkide teostlemiseks, nii loob ta lähema aastakümne jooksul oma majanduslikud organisatsioonid, et seda, mis ta teenib oma tööga, valitseda iseseisvalt. Sellega ühes tõuseb ta autoriteet ja ta kaal seltskonnas.

Poliitilises elus tunneme ammu vajadust tervendava ja puhastava mõju järele. Riikide kogemused, kus naine kaasa tõmbab poliitilises elus, näitavad, et tema osavõtt tähendab suurel määral parteihuvide teravotste murdumist ja suurema asjalikkuse ning rahulikkuse toomist poliitilistesse kombinatsioonidesse uppumakippuvasse seaduseandlusesse. Rohkem elulikkust ja vähemate igapäevaste, kuid ühiskonna lihasse ja luusse lõikavate hädade tähelepanemist on loota naiste kaasatöötamisest.

Naiste ees, kes ära tunnevad prneguse olukorra ebaväärilikkust, seisab ülesanne arusaamist sellest äratada mõtleivate naiste hulgas ja otsida, kuidas aidata naist temale kuuluvale mõjule. Seinana selle takistuseks seisab ees meeste igivana, sissejuurdunud ainuvalitseja harjumus ja naiste eneste passiivsus. Üks kui teine vajab äravõitmist. Et siin tegu pole äravõitmatute takistustega, näitavad igapäevase elu kogemused. Osalt elu enda käigul, osalt naiste rünnakul on meeste ainuvalitsuse uhkest lossist varisenud üks kants teise järele ja paratamatult peavad nad varem või hiljem sellega leppima, et on „jumalaid teisi olemas ka nende kõrval” ja et kahekesi valitseda pole halvem, kui kahekesi tööd teha.

Naiste eneste passiivsus viimaks? Palju teeb siin ära samuti nagu meeste meelemuutusel, elunõude paratamatus, häda, mis paljuid on sundinud välja tulema endisest tagasihoidlikkusest ja oma õigusi nõudma. Teine, tähtsam ideeliselt kandev töö jääb naiste eneste õladele. On aeg asuda sellele tööle.

Helmi Jansen.

Tuntud naistegelased Genfis.

Eesti Naisorganisatsioonide kandidaadina pani mind Rahvusvaheline Naisliit Rahvasteliidule ette stipendiumi saamiseks käesoleval aastal. Nädalapäevad olen juba Genfis. Peale minu on veel kolm naisstipendiaati: M-me Auriol (prantslane), Miss Kathleen Mulchrone (Iirimaalt), Iiri akadeemilise Naisühingu juhatusel liige, prl. Ianstein (Austriast), „Neue Freie Presse“ alaline korrespondent Pariisis. Mehi on paarikümne ümber mitmesugusest rahvusest, igast ilmakaarest. Tänu Rahvusvahelisele Naisliidule on hakatud viimastel aastatel kutsuma ka naisi. Oleme Rahvasteliidu Sekretariaadi liikmed ja meil on kõik õigused, vaba sissepääs igale poole.

Rahvasteliidust ja sellest, mis tema komisjonides ja täiskogu koosolekutel sünnib, ei tohi ma praegu kirjutada, sellepärast kirjutan käesolevas artiklis ainult naistest. Ja tõesti korruga ei näe kuskil nii palju tuntud naistegelasi koos, kui Genfis Rahvasteliidu täiskogukoosolekute ajal. Naisi igast ilmajaost, igast rahvusest ja kõige mitmekesisema ilmavaatega, kodanlasi ja sotsialiste igasuguse varjundiga, kõige leppimatuid ja kõige pehmemaid, paenduvamaid. Huvitav, väga huvitav segu.

Genfis on mitme rahvusvahelise naisorganisatsiooni asukoht. Näit. on siin Rahvusvaheline Naiste Hääleõiguse Liiga. Neil organisatsioonidel on oma vahel sidepidamiseks ellu kutsutud n.n. „ühendatud komitee.“ Viimane korraldab igasuguseid koosolekuid ja hoolitseb ka teisel teel kokkupuutumise võimaluste eest. Nii oli näit. kohe esimese nädala algul five o'clock, kuhu kutsutud oli rida ajutiselt Genfis viibivaid feministe. Pereaine oli Mrs Corbett Ashby, talle abiks Liiga peasekretär prl. Gourd. Külaliste hulgas oli Rahvusvahelise Naisliidu liikmeid, Ogilvie Gordon ja teisi, pr. Grinberg, Prantsuse naisadvokaat, pr. v. Velsen, Rudel-Zeyneck j.n.e. Oli näha Rahvasteliidu delegatsioonide naisliikmeid, kelledest aga allpool jutustan. Mõni üksik mees oli sinna nagu ära eksinud, mõni ajakirjanik ja mõne organisatsiooni liige, kes ilma naiste koostöötä püsida ei saaks. Tutvunesin seal näit. hr. Reelfs'iga, rahvusvahelise abolitsionistide föderatsiooni sekretäri-ga. Ilmatu elav inimene, fanaatilise usuga oma asjasse.

Genfis ei kohta ainukestki, kes poliitikast huvitatud ei oleks. Päevaküsimuseks oli sellel rahvusvahelisel teel muu hulgas Haagi konverents, Palestiina rahutused ja muidugi kõigepealt Rahvasteliit. Eeldatakse hirmus palju teadmisi, ja kui neid ei ole, siis jäetakse sind lihtsalt sinna paika ja aetakse juttu naabriga, kes vähem tume. Rõõm on liikuda selles huvitavas, sagedasti väga vaimurikas seltskonnas.

Neljapäeval, 5. sept., korraldati rahvusvaheli-

ses klubis (Club Internatioanl) pidulik õhtusöök Rahvasteliidu delegatsioonide naisliigete auks. Tuntud Genfi klubi ruumid, kus kõige mitmekesisemad organisatsioonid oma koosviibimisi korraldavad, oli rahvast täiskiilutud. Lilleehtes laudade ümber heledates kleitides naisi, nende hulgas mõni meesajakirjanik informatsiooni otstarbel — värviküllane kaunis pilt. Ühes otsas aukülalised, Rahvasteliidu delegatsioonide liikmed, ja õhtu juhataja, Rachel Crowdy.

Rachel Crowdy on tähtis Rahvasteliidu tegelane, sotsiaalse sektsiooni juhataja. Tema kaastegevusel on läbiviidud ankeet naiste ja lastega kauplemise asjus. Ta on pool maailma läbirännanud, et kohtadel korjata andmeid. Õhutatakse avalikkude majade sulgumist igalpool. Otsitakse kõige mõjuvamaid abinõusid prostitutsiooni vastu võitlemiseks. Sõditakse kõlvatute raamatute ja piltide vastu. Soovitatakse ametisse panna naispolitseinikke ja asutada noorsoo ja laste jaoks erilisi kohtuid. Noorsoo ja lastekaitse küsimuste harutamiseks on ellu kutsutud eriline komisjon, mis mitmekülgsest valgustab kõlblises hädaohus laste seisukorda. Vallalapse õiguslise seisukorra uurimine on tähtsal kohal. Alaealiste kaitse väljamaal. Kino laastava mõju peale juhatakse tähelepanu. Kuid üksikasjad viiks liiga kaugele — töö on mitmekülgne sel alal ja kestab edasi.

Rachel Crowdy on hea kõneleja ja ta sissejuhatavat kõnet võeti vastu suure vaimustusega. Lady Aberdeen oli saatnud tervitustelegrammi. Rachel Crowdy peatas Rahvasteliidu algaastate juures. Siis ei tunnustatud veel naiste kaastööd. Ainult kolm naist Skandinaavia mailt, kellede hulgas juba kaks surnud, esitasid naissugu. Üks nendest, Henni Forchhammer, viibib ka täna meie hulgas. Seisukord on meie, naiste, kasuks muutunud. Käesoleval aastal on Rahvasteliidu delegatsioonide naisliikmeid 15, ja suur on igasuguste ekspertide arv. Edu on märgatav, kuid meid ei rahulda see kaugeltki veel mitte, täis üheõiguslus ei ole veel teostatud. 15 naisdelegaati mitmesaja mehe hulgas. Ikka veel ollakse arvamisel, et teatav koht liiga kõrge ja vastutusrikas naise jaoks, kuid meie murrame omale teed ja järjest suurem hulk naisi paneb ennast maksma, järjest laieneb tegevuspõld. Rahvusvaheliselt mõtlejate ja tundvate arv kasvab. Ta lõpetab Hiina vanasõnaga: „ära karda hinge, sest et ta koormaid peale paneb.“ Ükshaaval tõusevad naisdelegaadid püsti, keda juhataja esiteleb. Igatühe kohta on tal lüheldalt midagi iseloomustavat ütelda.

Miss Burnside (Lõuna Aafrika); Frau Lang-Brumann (Saksa Riigipäeva liige); Mrs Robertson Jull, (Austraalia); Inglismaalt Mrs. H. M. Svanvick, (kirjanik ja ajakirjanik, Labour Party liige) ja Mrs Mary Hamilton

(parlamendi liige — Labour Party; Miss Agnes G. Macphail (9. a. Kanaada ainukene parlamendi naisliige); Henni Forehammer (Daani Naisliidu juhataja, Rahvusvahelise Naisliidu juhatuse liige); pr. Tilma Hainari (Soomest); Krahvinna Apponyi (Ungarist); pr. S. Ciurlioniene (Leedust, Rahvasteliidu esimene naine täisdelegaat, asetäitja ja sekretär); pr. Ingeborg Aas (Meditsiini doktor Norrast); pr. C. A. Kluyver (Wälisministriumise sekretär Hollandist); Rumeeniast prl. Helene Vacaresco (Rumeenia Akadeemia liige) ja pr. Alexandrine Cantacuzène; prl. Pantip Devakul (Siamist).

Samal õhtul peeti veel hulk kõnesid, küll delegaatide, küll külaliste poolt. Distsipliin oli eeskujulik. Kõned lühikesed, kuid sisukad ja tabavad, väljatõstes mõnd üksikküsimust. Mrs Svaniek algas. Kindral Laidoneri arvates, kes Genfi rahvast hästi tunneb, on Mrs Svaniev üks kainematest asjalikumatest naistest, keda ta siin kohtanud. Juhataja tuletas meele ühe komisjoni meesliigete ütelusi a. 1924. pr. Svanieviki iseloomustamiseks. Igav, veniv istang. Siis võtab naisliige sõna. Ruum täitub uuesti ja komisjon on elav ja sisukas lõpuni. Olen kolm suurt kõnelejat elus kuulnud, üks nendest on pr. Svanievik. Ta teemiks oli üldine rahuküsimus ja desarmeerimisküsimus. On loomulik, et naine just sellel alal palju teha suudab, et ta siin oma kogemusi kasutada saab. Peame ikka ja alati rahu eestvõitlejateks jääma. Ei ole raske rahutööd teha rahu ajal, kas julgeme häält tõsta rahu heaks ka sõja ajal? Viimase sõja ajal olid Inglismaal sotsialistlikud naised ja „rahu ja vabaduse liiga“ naised ainukesed, kes visalt rahutööd tegid keset sõjavaimustuse möllu. Nõuame ülesehitavat, tegelikku rahutööd, mitte ainult suure suuga sõnu. Lähendades rahvaid üksteisele, vähendada aidates pinevust igal alal, tehes andumusega sotsiaalset tööd — nii kaitseme ja teenime paremini igaüks oma rahvast, suurendame julgeoleku tunnet, teeme üleliigseks relvade tarvitamist. Kuid see nõuab meie käest suurt tööd. Ta lõpetab Florence Nightingale'i sõnadega. Viimane käebas sagedasti selle üle, et ta kõige rohkem hädas nende naistega, kes asjas aidata tahavad. Neil on harilikult paljas vaimustus, muud aga midagi. Kui küsida, mida ta oskab — mitte midagi. Ei tunne ta ühegi asutuse tehnilist külge, ei oska ta ükski sugugi orienteeruda — mis abi temast on. See maksab igal alal. Et suuri asju edasi viia, selleks on tarvis üksikasjadesse tungida, on tarvis peent, sagedasti väga igavat, tööd.

Järgmine kõneleja, M-me Brunshvieg, Prantsuse Naisliidu juhataja, tervitas Rahvusvahelise Naisliidu nimel. Ei ole naine õigusi väärt, kui ta neid vagalt ootama jääb, kuni neid talle antakse. Põld on kündmata ja ootab töötajaid, ka meid

naisi. Meil on ka perekondades suured ülesanded täita. Ta lõpetab Briand'i sõnadega, kui see hommikusel kõnes pööras naiste poole. „Kui uued sõjad lahti puhkevad, on naised esimesed ohvrid ja nende pisarad niisutavad uusi lahinguväljasi. Leidub veel isikuid, kes katsuvad lapsi ja noorsugu oma kirjutustega mürgitada, neisse istutades sõja idusid. Naise ülesandeks on takistada selle mürgi tungimist kodusse. Kui lapsi õpetatakse lugu pidama teistest rahvastest, seda nägema, mis rahvaid ühendab, mitte seda, mis neid lahutab, siis ei ole enam tarvis nii piinlikult kaaluda rahvaste julgeolekut.

Siam'i esitaja, prl. Devakul, kaunis, graatsiline Idamaa naine, sünnitas päris sensatsioonina oma kõnega. Silda ehitati ida ja lääne vahel.

M-me Kluyver'it iseloomustas juhataja, järgmist jutustades. M-me Kluyver töötab 4. Rahvasteliidu komisjonis, kus harutatakse eelarve küsimusi. Komisjonis oli palav päev, ei jõutud, ei jõutud kokkuleppele. Tähelepanemata töötas ühes nurgas naine resolutsiooni välja, pani selle ette, mis kõikide poolt vastuvõeti ja kõiki rahuldas. Tulen Haagist, ütleb ta, kus hiljuti lõppes tähtis konverents ja kus areneb ja täieneb rahvusvaheline õigus. Ei ole mõeldav, et meie aja naine kõrval seisaks ja asjadel minna laseb, nagu nad lähivad. Inimesed peavad muutuma vastuvõtlikuks õigusliste ideedele. Samm sammult tuleb ta kuulajatele meele tähtsaid silmapilke rahvusvahelise õiguse ajaloost. Oma hiilgava kõne lõpul peatab ta küsimuse juures, mis naisorganisatsioonide alati on huvitanud: abielunaise rahvuse küsimus.

Lady Astor, Inglise parlamendi liige, võib kuulajaid oma puht feministilise kõnega. Kaunide, elavate shestidega, kõlva häälega valab ta vaimustust kuulajaisse. Naise kõne naistele. Kui raske oli pinda võita Inglise Alamkojas, kuid see sai võidetud. Ja mis on äratehtud? Seda ütleb teile seaduste suur arv naise ja lapse kaitseks, mis naise osavõtul maksma on pandud. Mida rohkem ma mehi näen avalikus elus, seda rohkem soovin, et neid asetaks naised. Kuid see ei lähe nii kiiresti. Oo, mehed poliitikas on väga targad, nad oskavad ja tahavad oma kasusid kaitsta ja meie võitlus ei ole kerge, sest oleme ju algajad. Kuid ükski naine ärgu pidagu oma võitlust avalikus elus kadunud asjaks.

Lõpusõna ütles Corbett Ashby, üks õhtusöögi korraldajaid. Ta tänas juhatajat ja avaldas lootust, et järjest kasvavad võimalused töötada inimese kasuks.

Ei taha ma nimetamata jätta oma lähemaid lauanaabreid: pr. Bertrand, Noorte Naiste Kristliku Ühingu juhtiv tegelane Shveitsis ja pr. Francoise Plaminkova, Tšehhoslovakkia senati liige. Viimane jutustas nii mõndagi oma elust. Ta on kaua töötanud omavalitsuses. Seal on tema just nimelt hoidunud tööst neil aladel, mis peetakse

puht naisaladeks, et näidata et naine igalpool töötada suudab, kui tal ei puudu vastavad teadmised. Peame võistleva meestega ja suudame seda.

Liiga ruttu jõudis kätte lahkumisetund. Koosviibimine läks hiilgavalt korda. Ei suuda ma muidugi mõne vargsi laua all tehtud märkuse abil kõike edasi anda, kuid loodan, et needki read meie lugejatele aitavad silme ette tuua, kuidas töötavad naised välismail. Ei kujune kõik ühe aastaga, palju kulub aega, vaeva, visat püüdmist ja jõukulutamist, enne kui uue aja kodaniku tunnistus käes. Kiiret tõusu naisliikumises pole, kuid aste-astmelt viib tee kõrgemale. Võiks karta, et sarnases rahvusvahelises seltskonnas rahvuslikud jooned kaovad — oh ei, igauks esineb siin takistamatalt oma rahvuse esitajana. Ma ütleks veel rohkem: ei ole isegi võimalik jälgida rahvaste vaimlist koostööd, kui enne ei tunne põhjalikult ühe rahva hüvesid ja pahesid. Siis alles on sul võrd-

lusmöödupuud ja ülevaadet. Tihe kontakt kodus elu tõeludega, inimestega ja asjadega, viib vaatelejuutele mõtetele, ei luba tal liiga kiiresti järeldusi teha, enne kui ta asja uurinud ei ole.

Meie naisorganisatsioonide töö ei ole väljaspool mitte päris tundmata. Nii mõnigi tuletas pr. Reisikut meele, kes oli meie esitajaks Rahvusvahelise Naisliidu Washingtoni kongressil. Inglise naised tundsid pr. Kallast. „Eesti organisatsioonid olevat ju väga agarad,“ ütles mõnigi. Kuid viisakusavalduste peale ei tohi kunagi liiga suurt rõhku panna. Mul omal oli tunne, et meil häbeneda ei tarvitse, et meie naisorganisatsioonid, olusid arvesse võttes mõndagi korda on saatnud, et meie töö liigub õigetes roobastes, et meie omale õigusega nõuame kohta rahvusvahelises peres. Väside aga ei tohi, siis ei jõua arenemisega sammu pidada. Tööd tehke areneme ja jõuame sihile.

M. Kurs-Olesk.

Meesõiguslaste ilmaliit.

Zmelit äricuum Wiini kefflinnas, kõige elavamal äritänaval. Pahemal ja paremal pool sellest kefflatawad daamid waateakende ees ja imetlevad rikkalikult väljatöötatud pesuejemeid ning loevad kleite, kuid nende keskel, hiigla peegliklaasijit waateakna ees kuhjuwad mehed. Erilijelt kiilakt on ilustatud waateaken. Seal kleebuvad klaasijit kiljes lugematud tembeldatud

firjaimbrifid, mille markide rahvusvahelise mitmekesidujele juhitate erilijit tähelepanu. „Õigijit ilma-kaarlest tulewad meie poolehoiu kirjad“, keffjab ühel paljudest propaganda lendlehtedest. Ja eriti juhitate tähelepanu ühele ümbrikule, millel keffjab pealkiri: „Rahvasteliit — Genjäs“. Ei jaa ju kiil teada, mis keffuline on olnud kee Genji kiri, kuid äriaknal keffjab

Päikese suudlus.

Kodanik, miks on teie nahavärv nii kiipspruun? Olete wiit mõtnud kohwiivanni. Miks on teie paled nii roojad nagu päikejepoolne kiilg walmimäl õunal? Kas tarwitate kodumaa wärwi, wõi tellite kallimat Pariijijit?

Teie nimetate kiifimijit juhmiiks? Tõsi! On rumal nii kiifida juwe lõppedes. Peab taipama, et pruun ja punane wärw kiigijel on ehtjad: nad on saadud päikejite juandlustest.

Suudel on päike amurikas. Suudleb ijegi rauke ja adra jäljel kiijaid habemikke. Suudleb putukat. Suudleb rohukört.

Päikejite juandlus sigitab, kaswatab.

Põlluharija on wäga rahul tänawuise juwega. Lõijufe ajal langetas rufis rasked pead tuule ees, nagu ori ifanda ees. Mijtu, oder, kaer keffijid nagu sõdurid tiheda miinirina walmis kaitfema inimest nälja eest.

Mets kubijes marjujt. Mustitaijt määrdujid juud kõrwuni lastel ja wanadelgi.

Mõnulemud on marjadega keffkeha kõigil.

Rautides metja rikkalikku andi, jiiies aroomiijit nudjeleiba, pole wiit keegi heldimijega tuletanud meelde päikejt, wägewat juujujehallikat, walgruškollat,

mis annab wärwi, mahla, maitfe, toitwufe marjale ja wiljale.

Läinud juwel talitas päike meiega päris wõõrasemalikult. Tänamu on ta meid hellitanud otje hea emakeje wiifil. On ravinud igat meie haigujit: meie raswarohkujit ja närwinõrkujit, meie folgitud werd ja kurnatuid ajufid.

Tuleb meele juine hommitpookit iihes meie riigijit lõunapool asuwas juwelrannas. „Naijste tumd“ oli too. Oldi „Gewa kōstiiimes.“, keegi ei häbenemud teijt. Toodi päikejite kätte, mis saadud loojalt: kondid, liha, nahk, rasw. Wiimast oli harukordfjelt palju. Kiil rippus teda seal woltidena, kumerdus miigaratena, kiimudena!

Flutuks teeb rasw naije figuuri. Moonutab nii, et häbi waadata naijelgi...

Liigjöömiije patt on wiit kantud paljude arwefe taemajes wõlaraamatus.

Ja kui hõlbus on kindlaks teha toda pattu juwel. Täewane isa tarwitjeks waid saata arwepidaja-ingli-keje juwefis juwelranda ja kiskida toda waadelda katmatuid inimkehi, jits jaaks andmeid mitme registri jaoks.

Eluwiis wajuwab märgid keffha, nagu lind jäljed niiskesje liiwa. Targad oskawad lugeda jarnast kirja.

jelle ümbritu kõrval jildil juurte tähtedega: „Sa Raab= wasteliit tunneb huvi meie püüdmiste vastu!“. Ja jelle kõrval ajalehtede väljalõiked, jamuti fleebitud af= nakklaasile, kus kirjutakse ebadiglastest laste toetusra= hade väljamõistmistest kohtu poolt, ülestutjed mees= tele astuda ilmalikku liikmets, jeletujed „ifade-kanna= tustest“, waestest väljakurnatatawatest meestest, nagu peignehed, abielumehed jne.

Ja, — ta mõjub wähe imelikult see juurewiißiline fihutustöö mehe kaitjeks! ning terve jelle fihutustöö wiis ja wõtted jumitwad tõstjeid naist õlgu kehutama ja kaastundlikult naeratades möõduma jellest rahwuswaheliseft meeste keffkohast. Wiisugusena, nagu see liikumine praegu esineb, ei saa teda wõtta wäga tõstjelt. Kuid jüst! Kas ei peaks meie, naist, omeri natufe waatlema ja peatuma jelle juures?

Meesõiguste ilmalit, mille amelik nimmi on „Aequitas“ (ühedõiguslus) fittus kofin oma esimeje üleilmlije kongressi Wiini septembri lõpupäewil. Eri= lije tõmbumbrina kuulutati, et Charlie Chaplin, kes jama kuulus kinonäitlejana kui õnnetu abielumehena, Wiini kongressile tuleb ja jeal kõneleb oma abielu õn= netustest. Peale jelle pidid tulema jaadifud kõigif ilmetaartest ja kõnelema jagude ühedõiguslufe kfi= mujest.

Seda kuuleme meie, naist, muidugi juure hea= meelega. Kui jeal kongressil waheti kõneleda ainult ühedõiguslufeft, kes wõib jelle üle olla õnnelikum, kui naist, — jest naine pole kunagi midagi muud ihaldanud. Kunagi pole tõstne naisliikumine tahtnud aje=

tuda ainuwahitjeja oluforda ega pole tahtnud juhtuda ülekohtujelt mehele.

Kuid jüst jellepärast tulebki olla wahwel ja uurida neid wõtteid ja sõjariistu, milledega äsja organiseerimud meesõigustajed opereerida mõtlewad, tungides peale raskelt tätenõidetud naise jeaduslije oluforra parandamijele; peame olema wahwel, kas nad meile jüst ei wõi jaada hädaohtlikuks, kuigi meie praegu neid kohtleme naeratades.

Wiisuguste nõndmistega esinewad meesõigustajed omal kongressil?

Õstjoones on see alimentide jeadus, mille peale jookstakse tormi. Teatawasti wiisid Austria parlamendi naisjaadifud läbi mõningaid parandusi väljaspool abielu kui ka abielus jündinud laste majanduslije jeisuforra kindlustamijeks, ja ijad, kes oma laste cest järjekindlalt ei hoolitse, tähendab ei maffa toetamis= maffa, karistatafje jeal arestiga. Sarnajed uuendujed on ka mõnes teises riigis matsma pandud. Sel uuel määrusel on õlmud juure lastelaitje alal, niikasti abieluliste kui ka wallastaste juhtes. Meesõigustajed nõuawad nüüd toetusmaffu kohustufe ka otust lahutatud abielumehete, lahutatud abielu= naise töö= ja teenistujetohustust, iiklast maffujaotust väljaspool abielu jündinud lapse kajuks nii ema kui ka isa poolt ja kõigi alimentide nõndmistete puhul wallastastele w e r e p r o o w i. Oma ülestutjetes jeletas meeste ilmalit, et tänapäewa naiser on jamad teenis= tuswõimalujed kui mehel, ning et jellepärast on kijen=

Ent kes peaks weel olema targem pattude regij= reerijast jealtpoolt pilwi?

Kuid inglitel on wiist wiimajel ajal raske liikuda meie õhukihides: raadio teeb jeal suuri jagadusi.

Taewataat wõib iiklast kfiida päifejelt, kollelt hiiglapeeqlift, lõõmawalt tulijilmalt, mida ta lugemid alasti kehadeft tänawu ja aastatuhandeid

Päife piff ulatub igale poole (ka tolle nabi jupelriiki alla, mis teeb nii õhkralt muret kombliiswal= wele meie wastteffinud fuurordis, Piritall.)

Päife tungib wagatjejagi taelufe taha, läbi kum= nekihilise kume jiidamejoppi jüst momendil, kus wagatjeja kfiitades põõsa taga piilub kfiifriga jupeljeate poole...

Päife wõiks jutustada lugufid weidraid ja wõõ= rastawaid. Oo, päife teab...

Kui iildje kedagi wõi midagi weel häbeneb jultu= mid maailm, siis peaks see olema jüst päife. Teda peaffime armastama ja austama. Tema ees häbene= ma.

Kõigile kaskudele sijaks tuleks teha weel üks kask:

„Sina pead häbeneema päifeft.“

Mis see on?

Meie peame päifeft armastama ja austama, et meie tema filma ees ei jaadaks forda jõhkrad tegufid: ei õgiks oma ligemist ajafirjandujes ega kohwikatijil;

ei tiisjaks teda girodega ega muul kombel wähemalt jeni, kui paistab hele päife, wähemalt juwikundel, kus meie kattedes on ainult traditjiooniline wiigilehe= fene wõi iildje mitte midagi nagu wagadel jumala= lastel paradijis.

Toda „päifejekasku“ peaks päife õpitama ka nois koolides, kus õpetajaskond asub ägedamal sõjajalal Woorje kaskudega.

Midagi peab inimlapjele emeti olema piika! Õlgu see siis kas wõi päife taewas.

Reegi teosjoofiline mõttetarf kirjutab:

„Teie, kes teie hiigskate walmistudes audientjile, jutulewõtule, kumigate juures, häbenege, et õlete fogu oma elu festes kfinud audientjile päifeje juure ilma ettewalmistusteta, ilma hirmuta ja ilma nute rõiwasteta...“

Näite, kui nõudlikke inimitiipe on olemas maa= ilmas päifeje juhtes!

Kuba homnikul wara, kui päife poetab oma kuld= fetta ribakeje horitjondi tagant lagedale, õlgu inimene väljas teda wastu wõtmas, wastjed rõiwad seljas, hing ilutunnet ja aukartust ääreni täis, nagu peefer wahutawat jookki...

Muuseas, tallinlastele polekski too nii arutult raske ülesanne: neil on kogemust kõrguste wastuwõtu alal.

daw ülekohus, kui praeguses olusorras abielulahutute korral mees naisele veel toetusraha peab maksma.

Sarnaseid nõudeid ei saa naised vaikides kuulda ja neist lihtjalt mööda minna. See ei oleks tart ja peale selle nõuab meie folkline enesetunne, et meie sel puul asja jurnuks ei waihi.

Seft siin peitub siiski teatawal määral hädaoht. Kui jarnane meesliikumine ford hoogu peaks wõtma, siis wõib jellest kahju wäga suureks jaada. Seft pole ju veel jõudnud wiimase aasta naise jaawutujed, mis pea kõit alles päritud wiimajest aastakümnest, hakata matsma tegelikus elus. Praegu veel on meie wõidud ühedigluste wõitluses palju enam ideelikt laadi kui tegelikud. Ja ometi ei saa wiist tänapäewa naised enesetele enam ette kujutada elu ilma äsja wõidetud waba töowõimalujeta, ilma waimlike wabadujeta. Wõite, et see wabadus wõiks jälle taistatud jaada, mõte, et meie tütarde haridus- ja kutsewõimalused

jälle wõiksid piiratud jaada, tundub meile wõimatuna. Ja just jellepärast, et meie ei taha taotada mitte jala-täitki wõidetud pinnast, just jellepärast peawadki kõik lõpised naised tunnistama, et nad ei soowi ega taha mehest midagi üleliigset wõi ülekohtu mehele. Jga naine, kel ei puudu enesest lugupidamine, kes nõuab mehest oma enese algatujel lahutust, teeldub wiist wastu wõimast jellest mehest mingit toetust, kui tal on enesel teenistus wõi kui tal on oma warandus, millest ta end elatada saab. Samuti ei leidugi wiist utjugust ema, kes hoole oma lappe eest jätats ainuüksi iha kanda. Jjeasi on, kui mees algatab abielulahutust, kui naine on haiglane wõi ilma teenistuswõimalujeta sel juhul. On selge, et kui fogu maailma mõtkejad naised asuwad sel seijutohal, jee nii suure hooga algatud meesõiguste eest wõitlemine on alujetu ja wariseb ise- enesest kokku, jättes enesest natukeje naljata maiguga kultuuriwärdiku mälestuje tutewitule.

Praeguse moe psükoloogiast.

Mii jageli oleme kuulnud ja lugenud näidet, et mood olla tujukas ja omawoliline. See on aga effi- arwamine, jest tõelikt pole mood juhusklik, ta ei saa oma tüüpes olla midagi muud, kui ainult teatud sea- dusepärarajuse wäljendus. Wäiksed muudatused, nii delda jeespool teatud tüübi piirjooni, ei tule üldje arwete, — ja needki pole juhusklikud. Mii ei taha käes-

olew kirjutis kõnelda moedetailidest, waid weidi lähe- malt waadelda neid põhjusi, mis mõjunud ja kaasa aidanud praeguse moe kujundamisel ja mille tõttu praegune moetüüp, j. o. poisipeaga lühikejejeelilikuline poisikejelik tüüp, on tekkinud just niijugune, nagu ta on, ja mitte mingi teistjugune. Põhjused jelleks on kahtlemata olemas.

Meestel on olemas waatawad jabakimed, tšilindrid, laff-kingad, maniskad, moodjad kaelajidemed ja kõik üldje tipp-topp.

Naistel — kapid täis kalleid tualette. Jjeqi toredusteitawail olla neid igaks juhtumuseks: ei wõi ju kunagi teada, kuhu paiskab poliitiline hiinwang kangema poole... (Jga inimene peab olema wähe- malt kaugelenägija, kui ta ei jauda mitte olla selgelt- nägija).

Tänawan olla üldje paljud naised warustunud tualettidega kuningliku kutje ootel. Mitmed olla har- jutanud õrekniksu ja lilliandmise tseremoniid; tehtud ka proowijõomaaege; higistatud tuupides wõdrafeel- jeid terwitusi igaks juhtumiseks.

Kuid ainult wähesed jaid näidata tualette, hiil- gada oskustega. Rummi meil napist. Wäiksed los- jid, tillud aiad: keda kutjud, keda jätad. Häda!

Ja kas wõibki usaldada igaihe ettemalmistust ilma ametliku eksamita! Käib niigi ringi weider jutt inimesest, kes kahtjal kohal plakkutanud kõrgete kila- lisele nagu mõnele tunnustatud priimaballeriinile.

Sofistatawat ka veel inimestest, kes maustanud kuninglikus jöwonalauas nii aplalt ja kawa, et Tema kõrgus pidanud eotama terwenist künne minutit... Kõle! Kuidas jõuname sel teel Euroopa?!

Siiski. Ega ei maffa nii wäga imestada: meil

puudub ju praakis. (Minult harjutamine teeb meist- riks igal ajal). Suurused ja kõrgused on alles wi- majel ajal hakanud silma heitma nii waejele talu- neitijele, kui jeda on Eesti.

Jleg toob enesega kaasa hüüwed. Kuid ta teeb jeda ettemaatlikult: ehk läheme muudu liig upsakaks.

Wälehed ei räägi midagi unteist, kahtjateist kila- tustest. Wida teha wäiksel ajal?

Ehk wõikime iudiseks harjutujeks ja kajutamata jäämad tualettide demonstreerimiseks toimida paar forda aastas päikeje wastuwõttu?

Tseremoniimeistreid leiduks. Rummi — wabariif Marwast Trboškani.

Wõimalik, et nipjakas Euroopa ristiks meid jelle teo eest „päikejekinnardajate“ nimega. (On ta en- nengi meile külge poofinud olematuid woorusi ja ebawoorusi, — ega jee ei kohuta).

Päike on igatahes dilsam paljuist ebajumalajst, milleid kummardab inimene.

Ei saa kuidagi lafata ülistamast päikest, kui alles äsja oled saabunud päikeje üsjast, waijuse kuisiku jermalt, käherpäijete mändide alt linnatänawaille.

Peha on veel ifka magusrammetu päikeje jilelu- jist. Peas keerlewad aga tulised mõtted, üks kõrge- lemullijem, julgem, waprarn teiseist.

Sõrmed jügelewad tödihaas. Küitist tahaksid nad

Jälgides meestemoode, näeme, et meestemoode tüübina on püsinud peaaegu muutumatult — või olgu siis õige väikeste muudatustega, mis siiski ei muuda põhitüüpi — Prantsuse revolutsioonist jaadid. Prantsuse revolutsioon oli suureks murranguks teise klassi nii poliitilises kui sotsiaalses elus; see oli aeg, kust oma alguse sai meie kodanline rõivastus. Ja see rõivastus tõrjub ikka enam ja enam välja ametialadega seotud traditsioonilised rõivastused, nii öelda univormid (näiteks kohtunikide ja waimulikude talaarid jne.), ehk olgu siis, et viimased püüwad ainult selle ametiga seotud toimingutel (süü hulka ei saa arvata tööriideid, mis ühe või teise tööliigi juures muutunud univormiks otstarbekohajate mõttes). See rõivastus, mis, nagu öeldud, pärit Prantsuse revolutsioonist, on siiski kolmanda kibi sotsiaalse ja poliitilise wabanemise väljendus. Sellest suurest wabanemismomendist jaadid pole enam midagi olnud ainult muutunud mehe poliitilises elus, jellepärast pole waja olnud ka uue tüübi loomine meesmoes. Kõik teised põhjused ei ole olnud küllalt tugevad ega kaaluvad uue tüübi loomiseks; nad pole isegi olnud küllalt tugevad ega kaaluvad endise tüübi muutmiseks, nad on mõjutanud ainult väikeste, detailseid kõrwalekalduumisi (pikad või lühikesed, kitsad või laiad püksid jne.).

Sootu teine on lugu naise rõivastusega. Seltsimetatud Prantsuse revolutsioon muutis küll mehe rõivastuse, jättis aga oluliselt muutmata naise oma, kuna ei muutunud ka naise poliitiline ja sotsiaalne

seisuford. Naise poliitilise ja sotsiaalse seisuforra on põhjalikult muutnud ja ümberwoodustanud naisliikumine enne ilma sõda, siis sõda ise ja jellele järgnewad revolutsioonid ja ümberhinnangud. Meile juurtele muudatustele riide majanduslikes ja poliitilises elus wastab samajugune suur murrang moes ja moetiübis. Praegune mood on loomulik, ratsionaalne ja nagu wastutusalus endisele walele riidusele. Wanem naistüüp oli olemus, keda tuli hellitada, nagu kallisa aja, nagu paraadieset, keda pakiti ja määsiti riidekangastesse, oli see siis plepp, frinoliin, turniür või mõni muu asi. See naine ei tohtinud ja ei saanudki liikuda kiiresti ja wabalt; olude juurel oli ta alati äärmiselt mõdukas ja tagasihoidlik oma liigutustes, ta wõis end ainult nii öelda „näidata“ jalutujel, jaloonis jne. Selle wastu, mis näeme nüüd? — naine on tegewuses, ta tegutseb spordis, liigub palju, töötab samuti nagu meeski. Ei ole praegu ainult jeltsoffistik, kus naine weel „wegeteeriks“ endiselt. Praegune naine kuulub wabaselt loodusesse, mehe seltsilijena. Mees on kõik asjaolud, mis tingivad moetiübi. Moekunstnik ei saa toimida omawoliliselt; ta on kunstnik, nagu jeda on näit. fujur, muusiker jne., j. t., tema tegewusest sõrjuw loomine oleneb ainult naise jelt kunstniku wabaht tahtest; tõelisel on moekunstnik ainult ühe teatud sihi poole tungiwa ajastüli täidejaataw orgaan. Selle ajastüli tahte jaoks on temal tundewõime ja arusaamine, kui hulgal, masil, ja kui tema loomine wastab jellele, mida teised inimesed

wiit teha, harida mudismaad. Kuid linnas ei leidu jeda tööd.

Kuhu rakendada päikeselt jaadud energia?

Ah, kui puutuks õige näppu mõni oluõletaja, või mõni wesiwõsu äri- ehk tööstusilmast, raputaks teda õlast õige talupojalikult:

„Õdi, inimene! mis ja konutad tundide kaupaga nagu kana mädamunade peal ja kaalutled, keda sõpradest walida ohwriks protestitud wekslite metsikule jumalale.

Häbene päikest! Tee tööd produktiivset. Sõida maale. Seal hundawad nüüd rehepeksumasinad ning kartulid ootawad noppijaid. Pane külge käed! Siigista weidi! Ega see ei tapa. Siigistusel puhub ju jelsa jälle kuuwaks. Keisapäine päike joendabki weel; kujuk wammuse alt välja wibrioonid, mis teewad julle tuskka, kriukate abil raha jaamise wibrioonid nimelt.“ —

Õige taha, õige õrnalt puudutaks ta ka õlga naisele, kes igawusest või edemusest harjutab maalikunsti ainult oma enese näo kallal, või dekoreerib end hominikist õhtuni nagu poeteenija witrini, waateakent kaidawal künawal...

Ütleks talle naljatades (tõsiselt ei tohi, — paneb pahaks, kaebab kohtussegi!):

„Saloo! madam! Mida arwate teie Pan-Euroopa

ideest? Mida patifisimist, rahuaateist (kas teate, et tuleb jälle sõda?) Mida naisliikumise? Ehk teate soowitada, misforti jumega tuleks elustada noid aateid, milliseid õhteid neile külge riputada, et paistaksid kaugele nagu held tulitornist tormisel, pimedal ööl?—

Ah, teie ei arwa lihtsalt midagi kogu sejt „kremplij“? Nii, nii.

Ehk jutustate siis, kuidas meesite juwe. Mitu forda juundes teid... päike otse lagipähe? Tundsite teie tolle õrnuse mõjul tarkawat mõtteid peas, lendaawat välja nagu mesilasi pereheitmise puhul?

Kas armastate nüüd päikest? Kas peate teda meesle läbi jügise ja talwe?“ —

Waadake, jarnaselt tahab westelda too, kes saabunud hiljuti puhkujelt.

Naiwid, lapfikud jutud, eks? Kellele wõiwad nad meeldida? Kellele kaju tunia?

Tuhat forda huwitawam oleks ju kuulda undiseid X. perekonnast, kus proual olla tehtud juweks tosin fleite, või J. perekonnast, kes heitles kogu juwe rahalis-kes kujukustes, olles üürinud omale liig kalli jumila. Wikantne oleks ka kuulata westeid salapärasteit seiklusijit feelatud wilja nautimisel.

Muidugi! Noid aineid pole ju raske leida, noid jutte on kerge kuuladagi.

Ent eme peab ununema päike. Peawad haitu-

endas kannavad niiski tumeda, ebamäärase jõuna ja tungina, siis võtab tema aeg ja inimesed tunnustatuna vastu kunstniku loomingut, sest see väljendab neile arusaadavalt nende ootimisi. Bastajel korral, j. t. kui moekunstniku looming ei vasta ajavaimule, ei võta ka aeg seda vastu, nagu ta ei võta vastu mõnda teistki ebavõtet; see, nagu öeldakse, „ei löö läbi“. Sellega on seletatav, miks nii mõnedki ettepanekud moe alal ei löö läbi (püksieelik) ja miks ebaõnnestuvad katsed, mis puht äriksel ja spekulatiivsetel põhjustel tahavad ellu viia teatud vorme ja materjale. Nii siis, moe läbi moodustatud oleviku naistüüp on naise vaimlise ja sotsiaalse olukorra jümbooliks. Naine aga on meie päevil saavutanud vabaduse ja iseseisvuse sellisel määral, millist kunagi varemini peeti täiesti võimatuks ja millest ei juletud unistadagi. Naistel on praegu valimisõigused, ta ise on valitav, ta on rippumatu elukutse ja ametivalikus, ta on, nii öelda, mehe mängukannist, lüksusejemeft — või ka käsualluseft — jaanud tema üheõigusliks kaaslaseks ja seltsimeheks.

Mis praeguse moe eriti teravasse vastollu seab eelmiste sajandite moodidega, see on lihtiselt see, mis jätab jalad vabaks põlvvedeni ja mitte ainult ei luba jalgadele waba liikumismängu, vaid isegi näitab seda. Iga pikk, maani ulatuv rõivas on liikumatuse pilt, on teatud määral taimeliku, maaga seotud oleku väljendus. Olla seotud maapinnaga, nagu taim — või liikuda paigast paika nagu loom — see on kas iseseisvujetus või vabadus. Vabadus on

looduses kõiges mootorjes. Kõigil taimedel on tüvi, kõigil liikumatel olevustel — jalad, see on kõige mõtetam jümbool wanema ja praeguse naismoe jaoks. Ebawaba naine katab oma jalgu ja muudab alumnise keha tüveks sel teel, et rõivastab jalad. Waba naine jätab vabaks oma jalad ja kindlustab ja näitab nende liikumisvabadust, — see on teatud määral piltlik sotsiaalse, vaimlise ja poliitilise vabaduse väljendus jeks.

Rüüd selle tüübi moodustamisele, — see on, mida tahab mood. Seda kehastavad kõige paremini noored naised ja neid, kelle kehaliised omadused seda võimaldavad. Majanduslik külg pole tähtis, sest tüüp ei ole ne mitte rikkuseft, muidu polekski ta tüüp. Muudugi leidub hulga seas üksikuid, kelle keha ei vasta moe nõuetele ehk kellele mood mõnel muul põhjusel pole vastuvõetav, kuid need on ikka üksikud ja ei puutu moesse üldiselt.

Tähtsaks teguriks tüübi kujundamisel on vabaduse ja iseseisvuse kõrval ka tungnihtada waju = ja wananemispire kaugemale ja näida noor võimalikult kaua. See tung on ühetugev nii mehe kui naise juures. Ja see tahe noor naid a on nooreks jäämise tungi, üldse elu pikendamistungi väljendus. Millised põhjused jeks, — see ei kuulu siia; kindel on aga, et on kahtlemata olemas mingisugune ülipinew vitaliteet, mis tahab pikemat noorust, pikemat elu, — ja seda sellisel ajal, kui enamikule on elu rassem, kui kunagi varemini. Sellepärast pole juhuslik, et katsed, nagu seda on

ma kehal päikese paitused, tuliketta kuumad juudlused. Siis alles jufeldame mõnutundega keelepehju ja kadestamise soojusse tiiki ja ujume seal aeglaselt päriwett — nohisedes ja raswudes, — surma juunas...

Ulewalt waatab kahwatu päike nukralt, nukralt. Saadab karge, kõleda tuule kaudu jahedaid lahknisjuudlusfi.

Sügis...

Käo Orvik.

Õhtune lumi Hirayama juures.

Jutuustus Jaapanist.

Rõrgetelt postidelt walgustasid tosinad walget elektri lampe ööd. Nad walgustasid üht sadamafilda Marseille sadamas. Nagu pikk, walge hiigla kriiditükk seisjs seal walge raudne Sadamaale sõitew laew oma sadade heledalt walgustatud ümmarguste kajutiakendega. Eugematud wirgab käed forraldamad laewatekil reisirjate pakke ja kaubawirnu.

Pikkadel lumivalgetel käitudel laewa sjemuses ruttawad walgesse rietatud indud mustade nägudega ja mustade kätega juurepärasteft kõõldest, kus säravad waljnõud, juurepärasteft jõõgisaaltesse, mis suurstawad punase puu ja läikwa wase, hiilguise ja ehtjusega, milledes on imelijselt wainne, kuna käitudes ja laewalael puhub karge, liikuw mereõh. See mereõh annab kogu laewale mingisuguse rahutu, kärjitu ilme, isegi kui ta seisab liikumatult sadamafillal, nagu

jeda teeb tawalijelt taimemahl, mille meie toome metsast tubahesse. Ka sadamas ei seis laew, sest rändamisõht, mis ka seal liigub ta ruumes, ei anna temale und ja rahu. Kogu laewa meeskond kannab ka sadamas rinnus mõrkjat mereõhu palawikku, kõigil näib seisat õnnetusena ja rändamine ainult tundub õnmena.

Laew peatus õffeks Marseille'is ja jatkab siit hommikul oma reisu Aafiasse ja Jaapanisse. Suurem hull reisirjad kasutasid laewa peatust, mis tuli Londonist, selleks, et minna linna, et kord jälle maal õhtust süüa, sest juba mitu päewa olid nad olnud teel.

Rüüd hakkab õõ juba lõpule jõudma. Elektrilambid põlewad weel, kuid taewas juba finetab, ja reisirjad tulewad naerwate ja lõbusate inimfalkadena tagasi laewa linna õõkohwikuteft ja restoraanidest. Noored inimesed on kõitnud oma kübaratele sinised ja punased laste õhupallid. Naised on enestele ostmud sületäied lilli, talwefannikeft Nizzaft; ja kõit nad näiwad lõbusad, nagu tuleks nad rahwapeolt. Nad kõit külastasid paariks tunniks jalgadega maad, armast, rahulikku maad oma maise tolmulõhnaga ning see on kõitnud nende jüdamed soojaks.

Kõitiz sinine, leigeltfoe jaanuati hommik. Tuled sadamafillal ja laewa sjemuses kustustid. Selle eest süütas hommikupäikene tuhanded tuled tuhandedes laintepeeglites ja laewa walfosad ning punased korfnad sätendasid ja kriisastid nagu teatrilulisfid.

Steinachi ja Woronowi emad, mis wanuse ja jumaniiri kaugemale nihutavad, kirurgilisel ja teaduslikel teel, et need katsed langewad just meie ajajärku ja leidub üldist huwi nende wastu, niijugust huwi, mis harilikult mitte ojaks ei saa mõnele teaduslikule tööle või katsele. Sellepärast pole juhuslik, et just nüüd meie ajal on kirjutatud raamat, nagu seda on Shaw'i „Tagasi Metuujalemile“, tahtega 300-aastaseks eluks; pole mitte juhuslik, et wainline jõud seatakse materia üle, loom fujutuswõime kehafiku jõu üle ja terwendusfunksti teenistusse mehe läbi, nagu seda on Coué.

Nooruslikkus aga on saledus — ta ei tunne raswa puujadel, rinnal, kerel. Liikuma keha weetlemus on saleduses, joonte seatamuses ja woolawuses. Rasw aga takistab keha liikumist ja wabadusetaimet — sellepärast maha rasw, kas wõimeldes, nälgitades või mõnel muul kujul. Nooruslikkus on liikumus, tõelise ja näilise.

Praegune mood on ka palju otsekohejem, awalikum endisest. Moodsine naine ei taha midagi näida lasta, mida pole olemas; ta põlgab wanu meowõtteid, kus kehale kahjulikkude nõõrimiste ja kuhjamistega saawutati mingi ebaõige, wale tüüp. Rõõwaeste wale kaob, sellega ühes ka pentiflus ja filmakirjalikkus (tuletame meele kas või endiseid supelus- ja spordi riideid!); inimene läheneb loodusele, tundub looduslappena, kes end kodus tunneb olemat juures maijes paradüüsi aias. Nii jõuame ka seda teed lähikese seeliku, wabaduse sümbolli juure, jõuame poisipeani —

nooruslikkuse ja ärastatud loorma sümbolli, jõuame äärmisele saledusele ja liikumisele. Poisipeaga kaob küll n. n. pikajuukseline „looleikuule“, kuid on küsitaw, kas see on just see õige ja lohane meie tiirele, kainele masina- ja elektriajale.

Selleks praegusest naistüübist, ta tähendawat mehestumist; naiselikkus olewat hädaohus, sellepärast et naine spordib, õpib ja mõistleb mehega. Need armu- ja mehed on kõif pealiskandised, sest nii rumalad pole naised mitte, et kääst annaksid oma parima relwa — naiselikkuse. Iga wähegi elegant naine, harrastagu ta sporti niipalju kui tahes, ta kindlasti hoidub akrobaatlikkuse eest (kui ta pole lihtsalt spordi- või rekordihullustuses), tal pole wähegi tahet omada mehe bitsepsi. Kui naine otsib oma iseseiswust, oma rippumataust mehest, järelikult rippumatust ka mehe kehaliigest üleolekust, siis peab ta katsuma üle jaada oma waremni tüübiliigest nõrkusest ja haprusest, ja selles, ainult selles on, võib olla, teatud määrat lähenemine mehele. See „mehestamine“ oli wajalik üleminekuaeste. Naine pidi näitama, et ta pole ainult inferioorne enaolemus, kelleks teda pidanud meeste sugupõlvad; naine pidi harrima oma meelt ja mõtlemist, et jõuda selles järele mehele, milles see tõesti oli ees temast. Naine oli sunnitud seda tegema ja on seda veel praegugi. Ja seesmine arenemine kajastub ka mõneski wälises asjas, sellest tuligi siis ka, et murrangu ajal riidetutigi ehk „mehele“. See oli wiga, kuid see oli otsimine ja

Sillal seisid kaupmehed ja müüsid reisijatele wäiksed kottupandamaid tootiteji. Reisijatehoone juures. postiofotonna ees tungisid reisijad ja kirjutasid terwitustelegramme kodustele wiimaseist Euroopa sadamast, milles peatus nende laew.

Juba mitmendat korda kostab laewawile. Laewal lasewad Ingliise ametnikud, kes sõidawad Indiasse ja peale Marjeille'is weedetud ää on lõbusas tujus, oma kodumaad elada.

Stis liigub laew saadmast. Inimesed kaldal, reisijatehooned wähenewad. Tundub, nagu seisaks laew ise, kuid maa muutuks ilmatuks kuuliks, mis liigub taewa all.

Rikkamööda kadus maa ja nüüd haaras mereõhu wõimas joowastus kõiki reisijaid, ja lõpmatu taowalaotus sumdis neid waikima.

Sajad lamamistoolid kruwiti teki kääpunde külge, et nad laewa kõikmises libiseda ei saaks. Suurtes reisumütides, hiiglamantlites, mähitult kirjudesse waiwadesse lamasid reisijad lõpmatutes ridades walgel jalutustekil. Walgekswärwitud raudseinad, asjalitud raudwõred ja kääspuid, mis kõif näitasid sirget joont, awaldasid kindlust, kuid ühtlasi aga ka asjalikkust, nagu oleks kogu laew hiiglasuur füüfikaline aparat mingis laboratooriumis, nagu oleks temal wiibinud inimesed mingisugused preparaadid, mida siin kunstlikult alal hoitakse maandumiseni järgmises sadamas.

Reisijate hulgast, kes siin reas lamasid, paistsid silma kaks jaapanlast, kelledega olid koos kaks Saksa naist, üks neist

noor, punastakuldse juuksuga, teine wana, hallpealine. Need olid kaks Jaapani näitlejat — Kutsumo ja Oturo, kes ühes Sada-Yakko trupiga olid wiibinud ringreisil Euroopas, ning nüüd, lahkus oma näitekestonnast, Jaapani tagasi pöördusid.

Oturo oli wast abiellunud Saksa tütarlapsiga, ning see, kes itka oma wanaemaga oli koos elanud, ei tahtnud ka abielludes sellest lahuda. Sellepärast saatis wana, kateksaümneaastane hõbepealine naine noort abielupaari Jaapani.

Mõlemad jaapanlased olid riidetunud eurooplastena; ainult nende kollased näod ja wäike karp tortasid silma pikaswuliste, walgewereliste inglaste hulgas.

Õusel, Oturo noorel ja ilusal naisel, olid punastakuldsed juuksed, mis läikisid nagu kuldkala hõel.

Tal oli seljas smaragdroheline reijukleit ja kõigi nende pruunide, hallide, must-walgete inglannade hulgas säras ta kui päiksekiir.

Oma heatujulises ja õnnelikus olekus mõjus ta kui soe, helde huwi.

Wanaema ta kõwwal oma hõbedase juuksuga, mis ümberrihes ta pead nagu hõbedane kroon, naeris, samuti nagu ta lapelaps, alaliselt oma finiste filmadega, ning ta nägu mõjus nagu päiksepaisteline tahwepäem, wärstelt ja waitfelt.

Kunagi pole kaks inimest reisinud tulewiku rõõmsamalt ja muretumalt kui need kaks naist. Oturo oli omale oma kunstiga teeninud waranduse. Õise ei teadnud, mida ta oma

kobamine, see oli mööduv ja mitteoluline ja mitteil-dine. Intuitiivselt saab enamik naistest aru, et iga loopia on halvem originaalst ja sellepärast ei ole ka karta praeguse moetiübi mehestumist.

Uga tung noor olla, tung nooruslikkusele, on ühi-ne mehele ja naisele. Noor neiu pole meie päewil enam kahwatu keldritaim, — ta on pruun, lõhnaw päikest. Ta wõtab oja igast spordist, nagu meeski, ta teeb mehega koos rännakuid, ujub temaga, tantsub temaga. Ja mees on jale, habemetu, käib jumel järgi-wäel ja spordipükstes, paljapäi, on noorem 50-aas-tajelt kui waremini 30—40-aastajelt. Noor näida — on nii mehe kui naise püüd. Kes juudab meie päewil eraldada seljatagant 50-aastast 30-aastajest? On ije-loomulik, et naismood jätab wabaks just need keh-a-ajad, mis kauemini alal hoiawad oma noorusliku wormi; need on selg, käsiwarred, jalad.

Naise iseiseiswus ja rippumatus ja üldine tung kauemini noor olla ja näida — need on loodud moe-tiübi mõjuwamad ja kandwamad tegurid ja jõud. Soow mõjuda teise soo peale — see naise rõiwastuse erootiline funktsioon, mille olemasolu küll ei saa ja-lata, ei juuda siiski ükfinda seletada praeguse tiübi omapära ja erinewust endistest tiüpidest. Mõju mehe peale saawutati omal ajal ka kriinoliiniga, sint-waru-katega ja erilase taljega, nii siis wahenditega, mis meile näiwad olemat inetud ja mitte põrmugi weet-lewad, saawutati vähemalt samuti, nagu seda saawu-tatakse tänapäewil lühikeste seelikuga, õhukeste jukka-dega, korjetita kehaga ja poisipeaga. Kui juba kõnelda

erootilisest mõjust, siis tuleb palju ennem kõne alla wõtta muudatused rõhutamisest, mõjupunktiide paigalt-nihutamised jne. Sellega on seletatav ka keha pro-portsioonide waba käsitlemine — pikk talje, tagant pi-fem kleit, siin rippuw tükk jne., jne. Kuid mitte tiüip. Nende otsekoheste looduse wormide muutmiste hulka kuuluwad ka kosmeetiliste abinõudega saawutatud mõjumiiswahendid, nagu seda on juuste wärwimine, näo ja huulte ihuminkimine, kulmuude toonitamine ja nende ajendi muutmine jne. Need wahendid erinewad ainult graduaalselt ja wärwilt wormilt primitiiv-jete rahwaste suguharude kõrwa ja ninarõngast, mitte aga põhimõttelikult, — see on sama.

Rõiwastus on jümbool ja erootiline wahend, mitte mõistuse saawutus, järelikult ei saa tema was-tu mõidelda mõistuse põhjendustega, samuti nagu moegi wastu. Neil ükifikutel, kes tõesti, hoolimata moest, rõiwastuwad ainult praktiliselt ja hügieenili-selt, asjalikult — neil enamasti puuduwad naiselikud instinktid ja nad luuastawad oma eesõiguse sellise filmatorfamusjega, millest ei soowi endale teised, moodi tunnustajad. Meile nii enesestmõistetaw ja meeldiw waheldus moe piisajus, ilma tiüipi muutmata, kuulub moe erootilise funktsiooni juure. Suurtel muuda-tustel aga, mis loowad uue, waremale ajale was-tandtüübi, on sügawamad põhjused.

Kui praegune tiüip jälle muutub, wõib olla selle-pärast, et naine enam ei waja oma wabaduse ja ise-seiswuse jümbooli, kuna see on endastmõistetaw — siis sünnib see jälle wastawalt aja ja stiili tahtele, mis

mehes kõige enam peaks hindama. Kas seda alalist südame-likku hoolt, mis ta oma naise wastu näitas, kas ta ülesastu-mise suurt lihtsust wõi seda fergust, millega ta naeratades üle sai kõigist raskustest.

Ainult üks asi tegi ta rahutuks. Ta hakkas aegamööda mõistma, et aasialane mitte pole nii enesestmõistetaw, kui wiis ja wiis on kümme, waid et tema juures wiis ja wiis kord wõib olla tuhat, kord aga jälle null. Ta aimas, et ta ei tunne sajanidiku osagi oma mehe ajast, et selle wäikesed aasialikud filmad, mis praegu veel näisid naeratawad ja ma-gusad, äkki olid mustad ja libedad, wõi ijegei wõisid mõjuda surmawalt, häwitawalt, nagu mõni kihwtine wiik.

Kuid just see, et ta teda ei mõistnud, et ta temas kindel ei olnud, tegi Mhe hinge pehmeks ja alandlikuks, nagu jä-nese, keda on pandud ühte puuri kihwtise maoga. Ja ta oli temaga abiellunud sellepärast, et ta igatjes wõõraid maailmu, efsootilisi saladusi. Ja ta lootis, et sama nõiduwalt ja mõõt-matult kui meri, sama põhjalikult muutub tulewikus ta elu, nii et kõik mõisted muutuwad.

Uga kui teisel ööl Mesiina sadama elektrilambid möö-dusid pikas reas, wõttis Mhe oma mehe Okuro, kes tema kõr-wal oma toolil lammas, juust põlewa sigareti, wiskas selle üle parda, ja ütles pool pahandades oma mesinädalate meeleolus:

„Kallim, kuis wõid sa suitsetada ja waitkides aega weeta oma sigaretiga? Ma olen armutade su sigarettide peale ja selle rahu peale, millega sa nii lõpmatult suitsetad. Ma pole

weel nii wana, rahulik naine, nagu wanaema, kes magama uinub, kui ja nii waitkides suitsetad tundide kaupa. Ma tahaks meelhamini, et sa mind kägistaks, mind merde wiskaks ja oleks kuni minuga, kuid ma ei taha, et sa nii rahulikult ja üks-kõiksel minu kõrwal suitsetad. Meie ei tunne weel üksteist tüütuseneni. Mul on tundmus, nagu poleks sa mulle truu, kui sa oma sigaretti rohkem armastad kui mind.“

Selle peale wastas noor aasia abielumees:

„Kui ma tarwitan teenijaid, kes sind ja mind teeni-wad, pole ma sellepärast ometi mitte nii nõrk mees, kes ise ennast teenida ei saaks. Kui ma tarwitan sigaretti, mis annab mulle rahu, siis pole ma sellepärast heitnud sind oma jüda-mest, sest sind on mul tarwis muudugi efsjoones oma rahu jaoks. Ainult sigarett ükfinda ei suuda anda mulle rahu küllal-dajelt.“

Mhe hüüdis ägedalt:

„Kui sul niikuid aga ühel päewal sigareti asemel tarwis on weel teine naine, kes sind peaks warustama rahuga, kas ma ka siis peaks olema rahul, Okuro?“

Mees naeratas ja ütles weel rahulisevalt:

„Jaapanis armastab iga mees oma nait, kui ta teda pole ära saatnud. Ja naised meie juures ei päri teed, mida mees kätma peab selleks, et saada meheks.“

Mhe sai weel ägedamaks:

„Sa tahad siis armastada palju nait, kui see lijab su mehelikkust? Ja mina ei tohi tunda walu, kui sa jagad oma

leiab wastawad kunstnikud. Sest mood, nii üllatav, kui ta ka ei oleks, pole mitte kunstniku omawoli, pole tuju, jamuti nagu pole tuju see, et laps toob nurgast wälja uue mänguasja, rõõmustades waheldusest. Pole ka juhust, et meie praegune mood siiski jälle enam harkab toonitama naiselikkust, sest naine peab olema abikaasa, ema ja seltsimees.

Kuid on wäike wastolu siiski moetuubis ja ajawaimus — kõige haruldajem wastolu, see on kõrge konts. Raste on seda millegagi seletada. Just sel het-

fel, mil naine omaks tunnistanud waba liikumise, ilmneb jälle midagi, mis seda takistab. Kas on see kontrastiks? Zooksja jalad — kuid takistustega jooksjaks. Wõi mõidab veel ford erootiline eelarwamine wõimalikult wäikesteft jalgadest? Wõi on see rokoko jäämus? Kõrge konts peab kaduma harilikust, praktilisest elust, ta on orjuse wiinne osake. Naine peab kindlail jalul seista ja kindlasti astuda juutma, ta ei tohi enam tippida, waid tõttab tugewal jammul wastu tulewikule — mehe kõrwal! H. Treilman.

KROONIKA

4. üleriikline naiskongressi korraldaw komitee moodustatud.

Esimene Eesti ülemaaline naiskongress peeti teatavasti 1917. aasta kewabel Tartus. See oli ühtlasi esimejeks wõimjaks Eesti naiste eneseawalduseks. Teine kongress, millel ka alus pandi esimejete naiste lehtkoondisele Gestis, Eesti Naisliidule, peeti 1920. aasta sügisel. Sel kongressil, mis juba peeti iseisemas Gestis, arwati üksmeelselt, et naised üle terve riigi peaks iga wiie aasta järele kokku tulema kongressiks, et ühest küljest saada ülewaatlikku pilti naiste tegemusest, teisest küljest aga ühiselt läbi arutada oma muresid, ülesandeid ja tarwidusi. 3. kongress peetigi 1925. aastal. See kongress oli juba täiesti üleriikline, kuna temast osa wõtsid ka meie wähemusrahwad. 3. kongress otsustas, et järgmine

naiskongress peab kokku tulema 1930. aastal ja ualdas kongressi korraldamise algatuse Naisliidu juhatusse hoolde.

Kuna meil wahapeal naiste organiseerimine on teinud üllatawaid suuri edusamme ja meil praegu töötamas juba mitmed suured eriotstarbega naiste lehtkoondised, wõib loota, et 1930. aasta naiskongress jaab wäga laiaulatusline, põhjalik ja suurejooneline. Sarnase suure kongressi ettevalmistuse tööd ei ole aga terged ja nõuawad aega ning kaalumist. Sellepärast, põhjenedes eelmise kongressi otsusele, otsustas Naisliidu juhatus kokku kutsuda juba nüüd kongressi korraldama komitee ja pöördus sellekohase kutsega kõigi meie ülemaaliste naiste koondiste poole, paludes neid nimetada omalt poolt esindajat komitee liikmeteks.

õid teiste naistega ja annad oma ihu ja oma südame teistele naistele, kuna mina ometi mõtlesin, et meie pulmapäew finiks su päriselt minule?"

„Mitte mina ei saanud sinu omaks, waid sina said minu omaks,“ wastas jaapanlane rahulikult. „Mina jäin minna ts, sina ainult liksid juure minu wäärtusele. Aga sina oled meie pulmapäewast laadil, meie Jaapani mõiste järele, üldse kadunud ja sind ei ole enam.“

„Ma olen siis,“ naeris Ilse, oma pulmapäewal juba sattunud Nirwanasse ja kuulun nüüd surmate hulka?“

„Ja, Ilse, Nirwana on suurim õnn. Ja naine, teda ei tarwitse hupidada tegelik elu, teda ei puutu rahateenimine ja riigimured, wõib jellepärast juba oma pulmapäewal sattuda Nirwanasse, mis mehele aga awaneb alles tema surmapäewal.“

„Aga ma ei taha sugugi olla Nirwanas, kui sind seal ei ole,“ wastas noor naine isemeelselt. „Mii kaua kui sina elad harilikku elu, tahan ka mina olla harilik inimene elawate hulgas.“

Dkuro ütles rahulikult: „Sumalad pole teile, naistele, andnud küllalt tugewat konditawa, et teie mõits seista tegelikus elus nii kindlal jalal kui mehed.“

See oli esimene sadadest samalaadilistest jutuajamistest, mida pidasid Ilse ja Dkuro, lamades oma tekitoolidel wõi jalutades laewalael hommikut, lõuna ajal ja õhtul. Kui Euroopa oli kadunud filmapiirilt ja nende ümber oli Aasia

kaldaid lofsutatav meri, tõusid mõlema noore abielupaari mõtteilmad mere tühjuhes üksteise wastu, nagu kahe mere-taguse maa kalbad.

Kunagi polnud neil mõlemil Berliini elawas igapäewas, kus nad teineteist tundma õppisid, mahti osnud üksteisest näha ja kuulda wõi tunda rohkem, kui tergeid walgusjugašid, tundmuste filmapiirilt mõju ja südame üksteist mõistawaid filmapiirilt.

Nüüd aga, lõpmatus awaruses, reijul üle poole maakera, mis neil ees seisis, lõpmatu taewawõlwi ja piiritu wee wahel, laewaelu igarvuses, kaswasid mõlema arutlused nagu mingijugused meremaad.

Esimisel jellelaadilisel jutuajamisel, mis aset leidis Mesšina eel, ei näinud nad mõlemad üksteist. Nende toolid seifid suurte päästepaatide warjus ja oli hiline tund, mil laew polnud enam walgustatud. Sellisel jutuajamisel puudus näoilme fajakstus ja kuna ta polnud lõpulist, jäi see mõlemile nagu mingi tume wari, mis nendega kaasa ujus ja aja piktušel ifta suuremaks ja ahwardawamaks kaswas.

Kui Ilse ja Dkuro nägid esimest laewa peatuskohta, Port Saibi pikka walget muuli Aafrika rohefassinije taewa all, lasusid nende jutuajamised, milleles awalbus mõlemi ääretult erinev tunde- ja mõtteilm, raste warjuna laewa kohal. Need mõttes aga kadusid otsetohe ja asetufid meeldiwa rahuga, kui nad mõlemad, koos Kutsjuma ja wanaemaga, paar tundi weetsid Port Saibi pikfadel bakaari tänawatel,

Kongressi korraldava komitee esimene koosolek peeti Naisliidu ruumes pühapäeval 22. septembril kl. 12 päeval. Osavõtt koosolekust oli rõõmustavalt elam. Seitseteistkümmend suurt ülemaalist naiskoondist olid saatnud oma esindajad, nende hulgas ka Rootsi, Saksa ja Wene naisliidud. Organisaatsioonide arv, mis seisab nende koondiste seljataga, ulatub kindlasti tuhande ligidale.

Koosolek möödus ühendavalt ühemeelses meeleolus ning kui jee ülev meeleolu ka edaspidi kannab komitee tööd, võib kindlasti oletada, et celolew kongress saab ennemägematu juureks ja ilusaks naiste töö demonstratsiooniks ning et ta omab suure ja mõjuva kaalu.

Komitee walis enese juhatajaks Naisliidu abijuhataja Johanna Päts'i. Üldse walis komitee enesele, filmas pidades oma juuri ja mitmelesteid ülesandeid, wiis juhatajat. Need on juba nimetatud Johanna Päts, Linda Einbund (Naisliit), Marie Raamot (kodutaite), pr. Martinson (maanaiste keskselts) ja üks juhataja wähe-mustrahwuste poolt, kelle iisku juhtes need weel eneste wahel kokku lepitwad. Sekretariaati waliti Naiste karstusliidu esindaja Helmi Mäelo, Akadeemilise Naisühingu, organiseeritud naisüliõpilastonna ja Naisliidu esindajad. Kongressi majandusliku külje organiseerimine usaldati Lastehoolekande keskkorralduse esindaja pr. dr. Koffeldi ja Kristliku Noorte Naisühingu esindaja kätte.

Nagu esialgsetest läbirääkimistest selgus, jaguneb kongressi töö väga mitmesse osakonda. Praegu on muudugi weel warajane kõneleda kongressi kawast, kuna komitee weel tööle ajunud ei ole.

Mitpalju võib öelda, et on häid lootusi, et tulewa kong-

ressi ajaks õnnestub korraldada ülewaatlikku näitust naiste tööst ja ettewõtetest Cestis kõige mitmelesteinematel aladel. See oleks esimene jellelaadiline Cestis. Komitee koosseis kindlustab kongressi hea tordamineku. Täab waid üle joowida temale jõudu suureks ja tarwilikuks tööks!

Lätis esimene wammutatud naisadwokaat.

Broua Ottlie Kempel, kes senini töötas wammutatud adwokaadi abilisena, on nüüd wammutatud adwokaadi seisusje wastu wõdetud. See on esimene wammutatud naisadwokaat Lätis.

Wino Kallas'ele Inglije kirjanduslik auhind.

Õditi meid tohiks wiist rõõmustada ja huwitada, et pr. Wino Kallas oma ingliskeelde tõlgitud nowellide kogu eest „Cross the Slayer“, kus käsitatakse Cesti aineid, on saanud Inglije Smedley-Memorial kirjanduslike auhinna. Soowime sel puhul õme lugupeetud kirjaniitule, kes Cesti tutvustamiseks kogu aeg wäsimatult tööd teeb.

Ameerika naisjed diplomaatlijes teenistujes.

Suuna suurem osa riite kangekaelselt püüib seisukohal, et naisjed ei tõlba diplomaatlijes tööks, on Ameerika naistele ka jee ala arwatud. Tänuwu juwel on sel alal jälle taks uut naisnimetuist olnud: Mijs Kelle S. Stogsdall on nimetatud vice konsuliks Beirutis Süürias ja mijs Margaret Warner vice konsuliks Genfis.

Esimene naine, keda ühisiiriigid nimetasid diplomaadi kohale, oli mijs Lucielle Atcherson. Mijs Atcherson töötas Ameerika jaatfondades Bernis ja Panamas. Mijs Patti M. Field määrati 1925. aastal vice konsuliks Amsterdami ja

istujid kohwimajas koos egiptlaste, araablaste ja abessiinlastega ja waatlesid rikastesse kasulatesse mõhitud Ameerika dollarprintsesse, kes siit sõitfid Kairoosse ja kõrbemaale.

Kui ilse nägi enese ümber musti Afriika neegreid, kes siin sadamas hulgakaua ringi jookfid, tundis ta igatsust oma mehe hoolitsewa ligiduse järele. Kui ta siis tagasi waatas ja nägi, et tema järel kõndisid Duro ja Kufuma, ei tunnud ta ei kindlust, ei rahu, sest wäiksefondilised kollased jaapanlased tundusid siin Afrikas palju wõõrastawamatena kui Euroopas. Duro kollane näowärw tundus ta naisese waeruwäärne ja surma meeletuletaw neegrite küpse pruuni kõrwal.

Siin, maal, tundis Euroopa naine, et mitte ainult ta mõtlemiswiis pole sõjajalal Aasia mõttemiisi wastu. Siin oli weel pahem: siin ahwardas juba keha murda truudust sõdamele.

Kui nad õhtul pidid minema tagasi laewale, läks noor naine magama warem kui harilikult. Ta sulles oma silmad ja näitas end magajana, kui Duro siltas ta juukseid ja sõjastas õrnalt head ööd.

Ilse hoidus jutustamast järgmisel päewal oma wanemale oma kõituwatest tundmustest ja mõtetest. Teel üle Wahemere Afrikasse oli ta siiski uskunud, et ta kodutujes ja piinawates mõtlemistes on süüdi kõitum laew. Kuud ja-lutuskäik Port Saidis ehmatas teda juba tõsiselt ja ta ei saanud keelduda kaalumiseft, kas ta nüüdseft peale peaks aasia-

litust kannatama ja waikima, wõi aga maksma panema oma Euroopa hinge ja protesteerima.

Kuid siiski suutis ta wäliselt olla lõbus ja naerda. Ta kulbne juutski hoomas enesest suwije naeratuse; ja Ilse oli südamel põhjas liig elurõõmus ja lõbuhimuline jeks, et alis-tuda püüswalt piinawatele mõtetele. Ming nii näis, nagu järeks iga päew ka tema jaoks itka jälle uues piduõhtes.

Reisijate kogu laewal oli wahapeal tunduvalt suurenenud ja muutunud. Rikkad India kaupmehed Euroopa riites, kuid väga rikkalikult sõrmuste ja kuldettide ehtes, seisid walgete eurooplaste warjubena igalpool laewakäitudel. Nende filmad jarnanesid heajüdamliste metsloomade wõi aga jälle edewate troopikalindude omadele. Reijate wasttreppide jalal, mis wiisid esimesest klassist waheteki, näis, nagu peetaks mastipalli. Palmerändajad Meffasse oma smaragdroke-listes turbanites, Türgi tänawakaupmehed tumejunistes ja wiolet kuubedes, alasti fakiirid, ehitud paksude kõite ja konnatarbikedelega, India käsitöölised walgetes loorpükstes, punastes sametwestides ja fullaga tititud mütsides, — kõik see kujundas wäerwiküllase, alalikelt liituma pildi. Laew aga liikus ja liikus, koornatud saja erinewa mõtteilma ja saja erinewa inimitõuga. Ta oli läbistanud pika Suezi kaanali liiw-kõrbetee, kus werstade pikkuselt kollane liiw katab maad kuldtolmuna ja kus järewad walged soolajärwed, nagu põhjamaade jääwääljad. Selle maa waikusele ja tühjuusele järgnes Punase mere põrgutuumus, kus meri ei puneta korallidest,

miss Frances E. Willis on vice konsul Tshilis. Peale selle on ühisiiriidel kolm naist kaubanduslisteks nõunikudeks jaatfondade juures: miss A. Viola Smith Shanghai, Hiinamaal, miss Gudrun Carlson Oslos, Norras ja miss Elisabeth Gemes Roomas.

Dr. Ellen Gleditsch forralijeks profesjoriks.

Dr. Ellen Gleditsch, eelmine Rahvusvahelise Akadeemilise Naisühingu juhataja, kes mineval juulil külastas Eesti Akadeemilist Naisühingut, on nimetatud Oslo ülikooli forralijeks profesjoriks keemia alal. Dr. Gleditsch töötas mitu aastat Pariisis pr. Curie laboratooriumis. 1916. aastal jäi ta dotjendiks Oslo ülikoolis. Dr. Gleditsch on avaldanud mitmed teaduslikud tööd.

Taani naised ja valimised.

Tänavu peeti Taanimaal uusi omavalitsuse kui ka parlamendi valimisi. Just omavalitsuse valimiste eel töötasid naised väga agaralt, püüdes naiste hulgas tõsta hääli valimiste vastu. Kuna eelviimastel valimistel naised kaotasid mitu kohta omavalitsuste ehitustes, siis püüdsid nad tänavu neid kohti tagasi võita. Tänavused valimised möödusid siis ka paremini ja praegu on Taani naistel 93 naisesitajat kogummas omavalitsuse ehitustes, nii linn kui maa kogu arvatus.

Parlamendi valimistel naised kohti juure ei võitnud. Taani naisliikumise juhid kurdavad, et süüdi selles on naiste üksteisest valimiste vastu üldse. Kuna Taanis naisvalijate arv ületab suuresti meesvalijate oma, on valimistest naist oja võtnud 10 prot. vähem kui mehi.

Ka ühisiiride Naisliidul oma maja.

Nagu meie lugejad mäletavad, teatasime omal ajal, et Ruumeenia Naisliit omale kodu on saanud. Butarestis jäi valmis juur „Naiste Maja,“ misjuures väga palju naiste ettevõtteid enestele ulvalust leidnud. Nüüd tuleb samajugune teade ühisiiridest. Ühisiiride Naisliidu pävalt olen, äsja valminud „Naiste Maja“ haldab peale koosolekute ja koosviibimiste ruumide veel juured näituseruumid. Neis peetakse alalist, itka vahelduvat ja täiendavat näitust kõige kohta, mis puutub kodu sisseadmist ja koduie majapidamise tehnilisi uuendusi. Arisid leal näitustel oljekohe ei tehta, küll aga võetakse vastu tellimisi. „Naiste Majas“ on ka juur jaal kurjuste ja ettelugemiste jaoks, kus alalijelt peetakse ettelugemisi tootlustäsimuse, lastekasvatuse ja teiste naist huvitavate alade üle.

Mujammas Austra naiste eestvõitlejale.

Läinud imvel avati Wiinis mujammas Auguste Zickert'i mälestuseks. Auguste Zickert on Austra tuntum vanema põlvne naiste eestvõitleja, Austra naisliikl ajutaja. Mujamba avamijega näitas kogu Austra, et ta hindab selle väsimatult tegefenud naist tööd naiste ühediugustuse hääks riigis ja futieelus, tema võistlust prostitutiiooni vastu, naistele juriidilise nõuandekohtade loomist ja tema hoogjaid väljastumisi naisdiuguste kaitseks, igal pool, kus ta tundis neile ähvardust. Mujambal on järgmine pühendus: „Naiste eestvõitlejale Auguste Zickert'ile (1855—1910). Julgelt ja teguudimjalt pühendas ta oma elu kõrgetele ideaalidele.“

waid kuumusest, millega ta põetab filmi, kus päike tuleämbriina walab päewawalguist punase, wedela metallina, kuhu paistawad ühest poolt Auubia wiolet kwiimägestitund ja teiselt poolt Araabia näed, mis jannanewad hõbedastele tuhahunnikutele, kus Siinai mägi wastu taewast näib wäriwema kuumusest.

Jndia madruste töö laewal seisab nüüd kogu päew purjewarjude forraldamijes, milledega kaitstakse reas lamawaid ja kuumusest lõwdestunud reijijaid. Olgkibarates ja walgetes riietes lamawad mehed ja naised, nagu kusagil mererannikul, punsunud kuumusest, nagu oleks weri kuumuse mõjul muutunud punaseks wiinaks, nagu oleks nad alkoholist uimastunud ja siniseks turjunud — nii lamawad reijijate hulgas nagu purjus uneilmas kofnepäewasel sõidul läbi Punase mere.

Laewasaalides liiguvad lae all pikad walged hiigslalewikud, mis sõojate peade kohal tuletawad meelde mere lainetust, mis aga ei jahuta, waid ainult liikuma panewad keewalt kuumu meredõhu ühest näost teise.

Suur kõetud laew rändab ja rändab. Läbi pikkfilma paisatab itka jälle Aafrika ühest poolt ja Araabia teiselt poolt. Hõõguw laew weab päewal päikese enesega kaasa nagu hiiglafoorma. Sõhtul tundub nagu oleks taewas kuuwanud kõrbeks.

Eiis seisawad Aafrika kohal pitad kõrtjasrohelijes pilwew nagu roheliiste muinasjutuliste põldude nägemused.

Nüüd, päikese loojamineful, kõrwaldatakse purjewarjud, Neisjad, kes kuumuse mõjul ei saanud kõneleba ja iga juu, kes uskus, et tal kopjust purstataks tuleleegid, hakkawad imetlema sõhtu, mis itkagi weel on kuumem, kui Euroopa kõige palawam juulikuu päew.

Neil kuumusepäewadel, mis wälja põetajid ajust kõif mõtted ja mured, polnud Ilse ei eurooplane, ei ka arenew aafialane, ta oli nagu päikefetild. Tal polnud tarwidust mingifugusteks arutlemisteks. Oli nagu imbutus kuumus temasse aina armastust. Ja iga inimleha oli muutunud sulal metalliks, ei mõistnud enam wahet teha päewa ja õõ, nooruse ja wanaduse, aja ja möõduwuse, olewiku ja tulewiku wahel.

Kõikejulataw kuumus wiis Ilse ja Okuro Punase mere päewadel koku nii suures kehaliitus armastuses, nagu nad jeda polnud tunnud itegi eimõestel abielupäewadel. Kuigi nad lamajid kogu päew laewalael reas sadade teiste reijijatega, nagu hiigla haigemajas, tundus neile, nagu magaks nad siin kuumuses ühijst und. Kuumus wõttis neid mõlemaid ühijst oma taenlasse. Ilma et nad oleks jrutanud oma kätt ja üksteist puudutanud, ilma et nende huuled oleks üksteist leidnud, lamajid nad siin pikas reijijate reas suures rahu, õrnuse ja ühtekuuluwuse tundmuses. (Järgneb).

Muretsege talweks õitsewaid lilli!

Kätte on jõudmas sügis, kadumas suvilillede ilu. Juba on õõkülmad rikkunud õrnemaid õisi. Paljud aiakilli jaoks ettevaatlikult potti istutada; kui lilled ümberistutamisel wigastatud ei saa, õitsewad nad toas weel mõnda aega edasi. Oktoobris ja ka novembris võib toakendel õitsemas näha lehvkoisid, aitreid, früsanteeme, roose, pelargooniaid, suktsiaid, begooniaid j. t., kui väljas juba annuugi kõik lilled on närtsinud. Kuid siis tuleb aeg, mil ka neid lilli enam ei näe.

Mikkamad ostavad siis lilli kalli raha eest lilleäridest, kuna lehwematele ei ole see võimalik. Ning ometi ka nemad tunnevad igatsust õitsewate lillede järele, ka nemad tahaksid ohtida lihtjat tuba, kaunistada kodu. Selleks peab võimalust leidma wäheste kuludega. Ka maal ei saa lilli igal ajal osta, waid peab neid ise kasvatama. See ei ole wäga kallis, kuid see nõuab asjaarumastust ja ka oskust. Ei ole raske omandada tarwilikku oskust, kui ei puudu huwi. Ei tohi lasta ennaist ehitada ka ebaõnnestumiste läbi. Sppimise eest peab ju alati maksma õpperaha — kuid lõpuks ometi jõuame sihile. Lilled kasvatamine talwel teeb lilleõhrale palju rõõmu. Kui väljas paugub külm, jälgib ta huwiga, kuidas õrnad õied poewad wälja kaitswate lehtede warjust, kuidas arenewad iga päewaga rikkemaks, wärwiküllasemaks ning lõpuks täidawad toa magusa lõhnaga.

Mitte igat lille ei saa talwel õitsele jundida. Kõige kohasemad on jelleks lilled, millised õitsewad loodusese warakewadel. Kuid ka nendest mitte kõik ei õitse toas ning paljud nõuawad erilist oskust ja asjatundlikku hoolt. Kõige populaarsemaks on muutunud ja eriti wiimasel ajal laialt lewinemud n. n. hollandi lillefibulate õitsele ajamine talwel, kuna see on lihtne toiming ja õnnestub hästi. Esikohal sejawad hiiatjindid, peamiselt küll nende toreda lõhna pärast. Kuid wäga liigupeetud on ka tulbid, närtisid, hõnkoillid, taffetid, seilla, freesia, krosus j. t.

Hiiatjindid on pärit hommikumaaalt. 16. aastajal hoodi neid Konstantinoopoli kaudu Euroopasse, esiteks Itaaliasse, ning sealt edasi ka Lääne-Euroopasse. Hiiatjindifibulaid kaswatatakse kõige suuremal määdul Hollandis, kust neid tellib kogu

maailm. Hiiatjinte jaoks liigitada täisõielistesse, wara, poolwara ja hiliselt õitsewatesse. Sihtõielised on ilusamad kui täisõielised. Kõige warajasem on walge Rooma hiiatjint, mille õied on wäikesed, kuid aroomilised. Rooma hiiatjinti jaoks õitsele ajada juba enne jõulu. Teda ei ole soovitanud üffikult potti istutada, kuna on liig kahwatu. Mitmekaupastatud on ka dekoratiivsem. Teised warajasemad hiiatjindid on palju ilusamate õitega. Kuid neid ei saa õitsema jundida enne jõulu. Kõige jõuluks on raske õisi jaada, kuid jaanuari lõpul õitsewad nad juba kindlasti. Warajasemid sorte on wäga palju. (Sortide nimekirja jaoks igast seemneärist). Kõige warajasemad on hari-

1. Hiiatjindifibulad; pahemal haige juurepõhjala, paremal terve sibul.

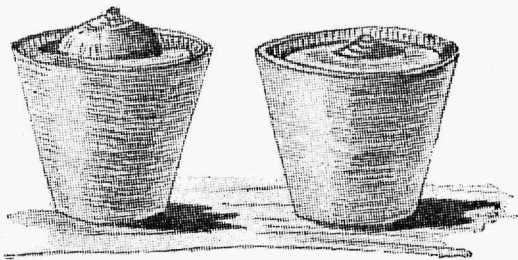
likult teisteist kallimad, kuna neid on eriti warajasemaks ajamiseks ette valmistatud. Poolwarasemad hiiatjindid õitsewad weebuaris, hilised — märtsis, aprillis. Kuid üldiselt ei olene õitumise algus üffi jordest, waid ka istutamise ajast. Potti istutamiseist kuni õitumise alguseni möödub wähemalt 3—4 kuud. Hiiatjindifibulate õitumisel ja õitsele ajamisel peab järguist silmas pidama.

Head fibulad peawad olema hästi valmistatud, seega kõwad ja oma juurisele wastama kaaluga. Mõned jordid kaswatawad wähemaid fibulaid, teised suuremaid. Wähemad kõwad ja raskest fibulad on paremad kui suured kerged, käsnataolijest pehmed. Üldiselt on aga suured ja raskest fibulad jama jordi wähemateist fibulateist paremad ning maksawad harilikult ka rohkem. Potis ajamiseks peab ostma alati kõige paremaid fibulaid. Ostes peab ka järele vaatama, kas fibula juure põhi on terve (awaata joon.) Osta

peab teadma, kas sibulad kuuluvad warajaste, pool-warajaste või hiliste hulka. Warajasteid peab ka warakult (mitte hiljem kui oktoobri keskpaigal) potti istutama. Sead sibulad ikki ei kindlusta veel ilusat õit, waid peab jündima tarwiline eelkultuur, kuna lihtegi sibulat ei saa õitsele ajada, kui ei ole tal korralikke juuri, millede kasvatamiseks ta wajab aega.

Eelkultuur on küllalt lihtne ning sünnib järgmiselt. Süütsindi sibulaid võib istutada potti, madalamasse lillekausi või asetada kõrgemale weega täidetud hiiatsindiflaasile. Esiteks waatame, kuidas peab jündima istutamine.

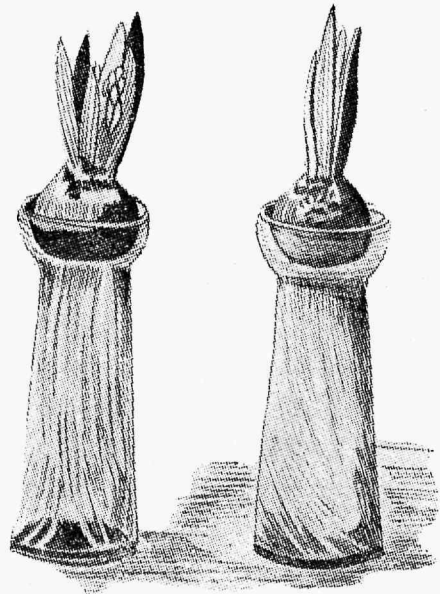
Süütsindisibulate jaoks walitakse wanemad potid (uued awaldatawad halba mõju). Üksiku sibula jaoks on kohasemad väikesed potid (10 jn.), mitmekaupi istutamiseks wõetakse juuremad potid ehk neljakandilised või ümmargused madalad sawi- või klaaskausid. Wastawad nõud täidetakse kõhewalt mullaga, mille sisse wajutatakse sibul. Muld wajutatakse sibula ümber ettewaatlikult kinni. Üksikud sibulad ei tohi üks-teise külge puutuda. Muld peab katma sibulat kuni sibulakaelani. Poti täitmiseks wõetaw muld peab

2. Põhemal liig kõrgelt istutatud, paremal õieti istutatud hiiatsindisibul.

olema kerge, keskmiiselt rammus, mitte sawine. Sead mulda saab, kui segatakse kaks osa kerget liiwast aiawulda ühe osa wana komposti või lawamullaga ja poole osa liiwaga. Sieti istutatud sibul ei tohi poti äärest kõrgemal ajada (waata joon.) Potid kaewatakse aias ühe jala sügawuselt maa sisse, või paigutatakse keldrisse, kus neid poole jala paksuselt liiwaga kaetakse. Liiw tuleb aegajalt niiskeks kasta ning peab hoolitsema, et ta kunagi mitte täitja kuivaks ei muutuks. Aias on parem potte hoida, kuna muld on seal ise küllalt niiske ja kuum ning potid ei waja mingit hoolt. Külmna tulekul peab aias mulla sisse kaewatud potte erilisel külma eest kaitsma, fattes wastawat kohta pealt hobuse sõnnikuga või põhuga ja lehtedega. Kui pakane muutub liig tugewaks, võib aias potte üle wiia keldrisse. Muudu aga võib potid otse tuppa wiia (esiteks kiitmata ruumi) ning võib hakata sibulaid õitsele ajama. Selleks on paras aeg kääs, kui sibulad on arenanud rohkesti juuri, millised hakkawad alt poti august läbi kaswama, kuna sibul on wälja ajanud kirjeda kaswu. See aeg on harilikult kääs 2½—3 kuu pärast peale poti istutamise. Kogu selle aja jookkul peawad potid seisma külmalt, niiskelt ja pimedas. Wida kauemat aega neid nii hoitakse, jeda ilusam on tulewane õis. Sel-

lepärast peab kõige rohkem hoiduma sellest, et potid liig wara sooja ruumi kuivaks. Kui potid kõetud toa afnalauale paigutatakse, peab õjalgu noort kaswu veel otsekohe walguise eest kaitsma, mis sünnib kuumuli peale pandud tihja poti või paberitukese abil. Neid saab kõrwaldada alles siis, kui õienupud on sibulatest juba täiesti wälja tulnud, mille tagajärjel kasw jääb allapoole peenemaks (waata joon.) Harilikult möödub posti tuppatoomisest kuni walguise kaitsje kõrwaldamiseni 8—10 päewa. Siis möödub veel sama palju või ka rohkem aega kuni õieneste õite lahtilõõmiseni. Süütsindid õitsewad firelt ära. Et õitsemisaega pikendada, peab lilleid hoidma wilmmas ruumis. Wäljamaal on laialt tarwitusel hiiatsintide kasvatamine erilise weeflaasi peal. See ei sünnita erilisi raskusi ning wõiks harrastamist leida ka meil.

3. Süütsindisibulad wee peal; kaswud on nii kõrgemale arenanud, et ei waja enam walguise kaitsje.

Klaasid täidetakse kuni sibula jaoks määratud laienduseni weega, millele lisatakse juure noaotja täis keddusoola, mis wett wärskena hoiab. Sibul paigutatakse klaasi peale, kuid nii, et sibula põhi wette ei ulata, sest wastasel korral hakkab ta mädanema. Klaasid asetatakse 2—3 kuuks pimedasse, wilusse kohta (keldrisse või kiitmata tuppa). Wett klaasides peab selle aja jookkul paar korda täiendama, tõstes sibulat wähe ülespoole, et ta wee kallamisel märjaks ei saaks. Uut wett pole tarwis klaasidesse kallata, kui wesi mitte halwaks pole läinud, waid on küllalt sellest, kui äraauranud wett wärsktega täiendatakse. Klaasid asetatakse sooja tuppa afnalauale, kui juured on hästi arenenud ja sibul tugewat kaswu wälja ajanud. Siis toimetatakse samuti, kui poti istutatud hiiatsindiga: kasw kaetakse pealt paberitukuga kuni õienupud on sibulast wälja tulnud ja kasw allapoole kitsamaks muutub. — Klaasidel arenewad õied aeglasemalt kui potis ning hiiatsindid õitsewad siis alles märtsis, ap-

rillis. Klaasile paigutatakse hiiatfindiisibulaid alles oktoobri lõpupoole.

Iradiisemud hiiatfindiisibulad on tugevasti nõrgendatud ja selle tõttu alaväärtuslikud, isäranis wee peal diisjale aetud sibulad. Kui neid ei taheta lihtjalt ära visjata, võib neid klaasidele või potti kasutama jätta, kuni kaovad lehed. Siis võib sibulaid kuivalt alal hoida kuni jügiseni, mil neid mitmekaupaga potti või ka välja aeda istutatakse, kus neid vastava katte abil külma eest kaitstakse. Hiiatfindid diisjavad teist-

fordjelt viletsamalt, kuid mitmekaupaga koos pakuvad nad siiski kaunis kena waate. Samal põhimõttel, mis juhiwad hiiatfindiisibulade diisjale ajamiist, sünnib ka teiste dieisibulade käsitlemine. Wähemad sibulad paigutatakse 6—10 kaupaga madalatesse kausidesse või pottidesse. Selkultuur on samasugune, mis hiiatfindidelgi. Istutamise ajaks oktoober ja november.

(Järgneb.)

H. Brauer.

Korrasst ja ajajaotusest.

Küllast jagedasti kuulub etteheiteid, et haritud naised liig wähe hupi tunnewad koduse majapidamise wästa, minnakse ijegi weel kaugemale ja finnitatakse, et waimlist tööd teijjad naised on koguni abitud ja saamatud koduse töö tegemises ja korraldamises.

Minu kauaaegsete ja mitmekülgsete kogemuste järele on aga asjaolu hoopis wastupidine. Kuigi jagedasti waimlist tööd tegeu naine juba oma kütjetegeuuse põhjal junnitud on oma koduse majapidamise mehaanilisi töid asjaldama palgalise tööjõu hoolde, ei loobu ta pea kunagi oma majapidamise juhtimisest ja ei tee jeda jüugugi mitte halvasti. Ma lähen weel kaugemale ja finnitän, et iga naine on jeda parem ja praktilisem perenaine, mida iseseiswam tema mõtlemine, mida põhjalikum tema arusaamine majanduslistest, ühisfondlistest ja waimlistest sühetest. See on maffew nii jõukate kui ka kõige waejemate ja lihtsamate majapidamiste kohta. Kuid kodust majapidamist peab käsutama mitte ainult mõistusega waid ka jüdamega.

Armastusega tuleb kohelda oma kodu ja kõite, mis sinna kuulub, ka kõige wäiksemad piisiasju, jest siin ei wõigi olla piisiasju, kuna ka kõige kõrwalisem ja näilijelt tähtsujeta asjaolu moodustab tarwiliku läli meie kodu üldkujus.

Armastus kodu wästa, kuid ühenduses korraldatud mõtlemiswiisiga, waatleb kodust majapidamist kui üht termikut, mille iga piisias on omal kohal ja tarwilik selleks, et luua tõsist ja õnnestawat kodutunnet.

Jgatiiks meist hindab korda ja täpsust, ülewaadet ja õiget arusaamist kõige tarwilisema eeltingimuseu juurte ülesannete täitmisel. Paljudele meist tundub aga wäga kõrwalijse wõi wähemalt ükskõikjeks jätwa asjaoluna näiteks titutopsti wõi nõelakarbi alaline asukoht, ehk jee, kas meie oma ahjud ja pliidi puhastame ja jeeame korda õhtul wõi hommikul.

Minu aga mõtlen: just wäiksed ja näilijelt kõrwalijesed asjad nõuawad meist suurt truudust, just nende korrasshoid on meille elus suureks abiks ja troostiks. Järgnew wäike kahetõne aitab ehk selgitada mu mõttekäiku.

Raabrid.

„Tõepoolest, ma ei mõista jeda! Kuidas teie ometi

jakjate kõigega toime jaada, kallis proua! Ikka olete teie ise puhast ja korralikult riides, kodu on teil korras, ja siis on teil weel aega ajalehti ja raamatuid lugeda. Ja peale selle, nagu ma teistelt kuulen, käite teie weel koosolekutel, wõtate seal sõna ja teete iga-jugust jeltsfondlikku tööd. Mis kunstiga teil kõigeks jelleks aega jatkub?“

Rõneleja oli wäike, ümmargune, kena, kuid wäijunud näoksejega walgewereline naine. Süles oli tal wäike poisike, kes suurt waewa nägi oma jalakestega ema põlle jees olewat auku juuremaks kiskuda. Ta pöördus oma küsimustega oma korterinaabri poole, keda ta oli tulnud külastama. See, — tõsine, noor naine, waatas üles oma näputõõlt.

„Kuidas ma jellega toime jaan? Armas proua, ma olen teile jeda juba ammu welda tahtnud, kui ma siin pealt nägin, kui wäga teie ennast wäsitate ja kui ülekoormatud teie alati olete oma kodutöödega. Aga ma kartjin ikka, et teie ehk pahandate...“

„Oh ei! Ma palun teilt koguni nõu!...“

„Siis küll. Aga teie ei tohi tõesti kurjaks jaada, kuigi ma teile asju ütlen, mis teile ehk ei meeldi. Teil, nagu wäga paljudel teistelgi paljawaewatuil perenaisitel, puudub nimelt peafsi: kord ja täpne aja-jaotus. Urge jaage nüüd ägedaks — teie lubajate jeda mulle — waid kuulate edasi. Hommikul wata, kui teie peate tegema pruukosti tööle minewale mehele, on kõik korratu. Teil pole puid kõõgis, priimus on tühi ja petroleum on ka otja lõppenud. Teie jooksete puukiuuri puude järele, jääte kiirega põllepidi rippuma ukjelingi külge — juba on auk uues põlles. See on igawene jooksmine ja tõttamine, kuni mees ja lapsed on korda seatud, toidetud ja tööle ning kooli jaadetud! Wõi teie olete just lõunakeetmisel, tuli on pliidi all ja toit juba katlas. Ükki näete teie, et teil puudub jahu wõi jool. Teie tõmbate kastruli tulelt ja jooksete ligemasse würtspoodi. Seal on palju rahwast. Teie peate ootama wõi jatute jutu peale kelle-giga ja kui teie siis koju jõuate, on tuli kustunud wõi aga on toit põhja kõrwunud wõi midagi muud on juh-tunud. Ja kui siis mees ja lapsed koju tulewad — pole lõuna weel walmis ning siis on suur pahandamine, tülitsemine ja wastastikune jüüdistamine. — Ja nüüd, kui lubate, jeletan ma teile wähe, kuidas

mina seda teen. Jga õhtu, kui mul juba kõik korras on, on mu viimajeks nureks alati pliiit forda seada. Ma puhastan ta ära, panen puud alla ja panen walmis ijeegi fasetohu või paberitükike, nii et järguiseil päewal tarwitsen ainult tifu põlema tõmmata ja tuli on käes. Ka jee on mul alaliselt meeles, et mul priimus seisab täidetult ja puhastatult tarbeforraks. Ning titud on oma kindlal kohal, nii et ma pimebas kindlasti tean, kust neid üheainsa käeliigutusega wõtan. See, armas proua, on peaafti: ford peab olema! Kui meie oma wäikestes ja fitjastes forterites ja oludes korra käest laseme minna, oleme kadunud. On inimesi, kes wistawad oma riidetükid pilla-palla laiali. Siis pärast algab ofsimine. Minu juures ei tohi jeda ette tulla. Minu wäikeses kapis ripuvad riided küll fitjalt koos, kuid iga asi on oma kindlal kohal. Samuti püüan ma pejuksummutus igale asjale oma ford kindlaks määratud koha anda. Ja kui ma omas köögis olen tarwitanud ühte nõud, siis pesen ma ta otsekohe puhtaks või kui ma jeda millegi pärast teha ei saa, ajetan ta nõudepesemise anumasse. Jahu ja joola, jamuti teised toiduained ajetan ma koha peale nende tarwitamist jälle oma kohtadele. Suurem osa naifi ostawad töö juures aga wiite minuti jooksul luua enese ümber jarnast korratusi, et nad ise on päris õnnetud ja kaotawad tajakaalu.

Ja siis weel: näete, seal seinal ripub minu köögi-

tahwel. Sellele kirjutan ma üles kõik, mis mu maja-pidamises ja keetmise juures otja lõppenud on või mida ma tingimata ostma pean.

Ja nii on jee alati ja igalpool. Wõib ka kofku hoida siin ja seal, ilma et mees ja lapsed jeda märkaksid, võib ka kofku hoida aega ja niuwiifi wõita enesele mõnegi waba tunnikese. Nii, näiteks, walmistatan ma mõnikord jõogi paari päewa jaoks ette. Pesu ja kraaminise päewadel on jee mulle suureks abiks.

Ma wõiks weel paljugi öelda, aga efs ole, armas proua, meil mõlemil pole enam palju aega. Katjuge ford talitada minu moodi. Andke igale asjale oma kindel koht, nii et teie kõik kergesti fätte leiata. Jagage täpselt oma aeg ja töö nii ette, et jee sünniks õigel ajal ja õigel kohal, katjuge hoiduda üleliigsetest fätkudest ja jooksmistest — ühejõnaga: ärge tödtage ainult kehaliselt, waid tödtage kõige pealt ja eijõones peaga. Siis saab teie elu olema sama hea ja kerge kui minu oma. Teie kõök, teie toad ja teie riided on siis palju wäheema waewaga korras, kui teie praegu waewa näete. Teie mees ei nurise enam hiljaks jäänud või rikki läinud lõuna üle, teie ofete ifka õigel ajal walmis, ja ma olen kindel, teie leiata weel enesegi jaoks waba aega. Ja nüüd, ärge olge furi! Järgmine ford seletan teile natuke neist naistest, kes ise ka weel tööl peawad läima ning kelle elu jellepärast palju keerulisem on, kui meie oma teiega. Nägumijeni!"

H. P.

Taimewõi meie rahwamajanduses.

Taiemais ringkonnis waadatakse meil taimewõi kui tähtsusetu aine peale. Hinnatalse madalalt ja ollakse ijeegi waenujalal, eriti alamrahwa hulgas. Wiga peitub selles, et ei olda küllalt teadlik taimewõi walmistamiswiisi kui ka aine toiwuse küsimustes.

Taimewõi walmistamine jarnaneb üldiselt harilikku või walmistamise wiisile. Wähe seisab waid selles, et taimewõi sisaldab raswaineid taimeliigist, toorewõi aga — loomaliigist. Taimewõi walmistamisel tarwitatakse mitmesuguseid taimeraswu mitmesuguses koosseisus, kusjuures walmistamine sünnib igas wabrikus oma retseptide järelle. Ammugi on tehtud kindlaks, et taimewõi sisaldab kuni 84 protsi raswaineid. Prof. Judenacki poolt on tehtud selgeks, et 100 gr. taimewõid, jamuti kui 100 gr. harilikku wõid, 761,1 kalooria sisaldab.

Sellest järgneb, et nimetatud aine on küllalt toitem ja raswainete sisaldawuse poolest jamawärtsulik toiduaine kui toorewõi.

Ei ole huwitujeta waadelda lähemalt, kuidas on arenenud taimewõi tarwimine wäliskriises. Statistilised andmed kõnelewad, et suurim taimewõi tarwimine ja rohkearwulised taimewõidtehased on just wanus põllumajanduslikes riikes — efrinnas Taanis, Soomes, kus tariataswatus on fõrgel tajapinnal. See paistab küll usumata mõnelegi, on aga siiski nii, mida võib tõendada iga eriteadlane. Hollandis tegutseswad 23, Soomes 12 taimewõidtehasi, kust miljoneid kg. taimewõid turule saadetakse. Taanis tarwitatakse kestmiselt inimese kohta 20,8 kg. taimewõid aastas, Eesti aga wähe üle ½ kg. inimese kohta.

Andmed Berliini toitusnäitusest 1928. aa. kõnelewad, et taimewõi tarwimine igalpool kultuurriikes on ülekaalus harilikku või tarwitamisest. Nii näiteks:

Taimewõi tarwit. 1 elan. kohta 1926. a. (kg.)

Saifjamaal	7,2
Jnglismaal	7,8
Hollandis	7,4
Rootfis	6,6
Taanis	20,7

Harilikku või tarwit. 1 elan. kohta 1926. a. (kg.)

Saifjamaal	7,2
Jnglismaal	6,5
Hollandis	5,6
Rootfis	3,8
Taanis	5,6

Taanis walmistati 1926. a. 1 elaniku kohta 46,4 kg. wõid, millest ta ise ära tarwitas 5,6 kg., kuna ülejäägi — 41 kg. — wedas wälja. Nii on Taanis taimewõi tarwimine juuresti ülekaalus harilikku või tarwitamisest. Seejuures kuulub taanlane terweima inimfonna hulka maailmas ja on ühtlasi jõukas rahwas.

Mis puutub Jnglismaasse, siis arwatakse, et seal wähest taimewõid ei tunta, kuna sinna ainult toorewõid wälja weetakse. Andmed kõnelewad aga teisiti: inglane tarwitas kestmiselt 7,8 kg. taimewõid ja ainult 6,5 haril. wõid.

Taimewõi wõidukäiguks annab põhjust selle aine fõrge wäärtus kui ka odawam hind.

Kui wõrra jõudjasti taimewõi tarwimine eespoolkähendatud maies on tõusnud, näitab järgmine arwustik — 1 elaniku kohta kilogrammides.

	1913. a.	1924. a.	1925. a.	1926. a.
Saifjamaal	3	6,4	6,7	7,1
Jnglismaal	2,8	5,6	7,1	7,8
Hollandis	4,8	6,9	7,4	7,4
Rootfis	4,4	5,2	6,6	—
Taanis	15,8	20,7	20,6	20,7

On veel huvitav ära märkida, et 1926. aastast tagasi viimase 13 aasta jooksul on taimewõi produkttsioon tõusnud üle 100 prots., nagu näitab käesolev tabel selle tarwitust toonides (1 tonn = 61 pd.).

	1913. a.	1926. a.
Saksamaal	200.000	450.000
Inglismaal	127.400	343.000
Hollandis	30.000	55.482
Rootsis	23.900	42.389
Taanis	44.200	71.500

Taimewõi maailmaprodukttsiooni ja tarwitust arvestatult 85.000.000 puuda peale aastast.

Meie riigi rahvamajandus võidaks määratu palju, kui meil taimewõi hindamine laiemais ringkonnis tõuseks järelele pinnale, kui on Taanis või Hollandis.

Samuti muutuks aktiivsemaks ka kaubabilanjs. Kui näiteks Eesti taimewõi tarvitust koorevõi arvel tõuseks ainult 1/2 Taani tarvituseni, j. o. 10 kg-ni elaniku kohta aastas, siis võikime selle arvel võid rohkem välja vedada 12.000.000 kg. ehk 750.000 puuda, mis omakorda suurendaks järeleoleku vahemalt miljardi senti võrra.

Kuid võrra suurelt on levinud taimewõi tarvitamine, selgitab väljamõte „The Financial Times'ist“ 11. 5. 29. a. lord Bessboroughi kõnest taimewõi truusti edenemisest, milles muu seas eriti alla kriiputatakse kuulutamise (reklaami) tähtsust

neil maadel, kus taimewõi tarvitamine pole veel juur. Selgub, et 1928. a. on reklaami peale kulutatud 1.600.000 Inglise naela, meie rahas 2.290.000.000 j., misjulgune summa võrdub ligikaudu 1/3 Eesti riigi eelarvest.

Taimewõitööstus Eestis on võrdlemisi veel uus ala, kuid peab õigusega tõendama, et möödunud 5—6 aasta jooksul on tehtud nähtavaid edusamme. Tööstus näitab järjekindlat kasvumise ja arenemise tendentsi.

Meil on kolm taimewõitehast: A.-s. „Extraktor“, „Koff“ ja „Eesti kofowar“. Nende toodang oli l. a. umbes 50.000 puuda, koguväärt. umbes 1 miljon fr. Väinud aasta taimewõi tarvitamine on võimaldanud meile vähemalt 50.000 puuda rohkem koorevõid välja vedada, mis omakorda ligikaudu 2 milj. võrra välisvaluuta järeleoleku on suurendanud.

Kui tõelda kodumaa taimewõitööstusest, siis ei saa eitada tema suurt tähtsust rahvamajanduslikult. Enne kodumaa taimewõitööstuse ellukutsumist püüis välismaa taimewõi märkija tõrgemas hinnas. Hiljem, kodumaa tööstuse tekkimisel, langesid hinnad, seega on hindade langemine kodumaa tööstuse võistluse teene.

Õied need andmed näitavad, kuid võrra juur tähtsus on taimewõil rahvatoitluses ja misjulguse kiirusega on see tööstus edenend välismaal. Ka meil kodumaal tuleks nii tarvitajail kui ka valitsusvõimudel selle tööstuse arendamise peale kodumaal rohkem rõhku panna.

Rana tõugudest.

Sagedasti esitatakse küsimus: misjulgust kanatõugu on kõige kasulikum pidada? Sellele küsimusele ei saa otsekohe vastata, kuna ühe või teise tõu tulutoovust määravad kõigepealt kohalikud olud. Igal tõul on erilised omadused, millest võivad muuta tema ehitajaid ühele pidajale väga tulutoovaks, teisele aga mitte. Kanade kodumaaks on India ja Hiina. Seal leiame kahte erinevat kanatüüpi: Kergeid väikest bankiva tana, kellel terav nokk, juur hari, tugewad tiivad, pikk jaba, oliivroheltjed jalad, punased filmad, — ja juurt tüüpe malaiakana, kellel lühike tugew nokk, lai hari, lühedad tiivad, rippuv jaba, kollased jalad. Ka meie kanade hulgas leidub mõlema tüüpi esitajaid. Võib oletada, et kerged, liikuvad vahemeretõud (leghorn, minorca j. t.) põlvnenud bankiva kanast, kuna n. n. astatilised tõud (brama, kohinhiina) põlvnenud malaiatüübist kanast. Mõlemal tüübil on omad iseläbimused: bankiva tüüp on kerge liikuv munakana, malaiatüüp — raste, aeglane lihakana, kes ühendab eneses mõlemad tüüpe, jarnanedes väliselt enamasti rohkem malaiatüübile.

Kanatõudid on väga palju. Neid ühendades juurtesse suurühmadesse on kergem ülewaadet saada.

A. Tutita kanad.

1. **Ajiaatilised tõud.** Need on enamasti juured raste kanad, tugewa kondikavaga, kohewa sulatega. Jalad enamasti kollased. Munewad aasta läbi — ka talvel. Lihatoodang on hea, munatoodang vähem või keskmine. Munad on kanade juurusega võrreldes väikesed (55—65 gr.). Munade värv kollane. Kanad

on head haudujad (iseäranis kohinhiina). Siia kuuluvad raste kohinhiina, bramaputra (ka brama), langshan, malaiakana ja kergemad jotohana, jumatra.

2. **Segatõugude kollektiivrühm.** Siia kuuluvad juured ja keskised liha-munakanad, kes on mitme tõu ristpaarituse tulemusel. Need on väljaarendatud Inglismaal ja Ameerikas nii munatoodangu kui ka lihatoodangu tõstmise sihis. Munatoodang on keskmine ja hea, lihatoodang hea. Kanad munewad aastata läbi, on seega talvemunejad. On head haudujad. Munad on keskise juurusega (60—70 gr.). Selles rühmas on kõige kuulsamad inglise dorling ja orpington, ameerika dominik, plimut-rot, viandot, rod-iskand.

3. **Wahemeretõud.** Kerged liikuvad kanad. Head munejad. Munad keskised ja juured (60—85 gr.). Munemisperiood kestab varakevadest hilise sügiseni. Talvel peavad wahet. Halvad haudujad. Väike lihatoodang. Sellesse rühma kuuluvad kõigile tuntud leghorn (itaalia), minorca, hispaania, andaluusia kana ja Inglismaal arendatud hamburgi kana.

B. Tutiga kanad.

1. **Prantjuse-belgia kanatõud.** Tutt väike, mõnikord waewalt nähtav. Kanad keskise juurusega. Munatoodang keskmine ja väike. Halvad haudujad. Väga maitsev liha: La flèche, breba, crève-coeur, houdan, faberollid, mechelnid. Nende hulgast crève-coeur ja houdan on ka kaunis head munejad. Munad on juured, walged (60—90 gr.). Munewad aasta läbi. Kõigil on head muumomadused ja väga maitsev liha.

2. **Prisis tuttkanad.** Kanadel peab juur

tutt. Keefimised lüni väikejed kanad. Keefimised munejad. Head nuumomadused, maitsev liha. Halvad haudujad. Munade juurus keefimine (57—65 gr.): hollandi, padua, brabanti kana (viimane on kõige kuulsam).

3. Maafanad ja liigitamata tõud. Neude hulgas leidub nii tutiga kui ka tutita kanu. Omadused on väga mitmesugused.

Meil on viimastel aastatel kõige rohkem lewinud itaalia kana. Mii walge kui ka põldpüükarwa itaalia kana on lewinud üle terve Gesti ja wõidab iga aastaga juuremat poolehoidu. Kuigi jellest wõib ainult rõõmu tunda, kuna see annab tunnistust meie kanakasvatuse jõudsjast arenemisejt, jeltjwad jelleste mõned ebaõuowitawad nähtused, millised tulewad õigel ajal kõrwalbada. Nimelt annab ennaft terawalt tunda munade puundumine talwel, kuna juwel on turg muna-dega ülejuutatud. Munade puundumine talwel ei ole arwatawasti mitte ütsi walitud kanatõust tingitud, waid jelles on ka juuresti jüüdi wiletsjad laudad ja kehw toitmine. Neude puunduste parandamisjega tuleb kõigepealt algust teha. Kuid ei tohi ka mitte pimedaks jääda üldijelt heats tunnistatud kanatõu puunduste wastu, waid peab abinõusid otjina nende parandamisjeks. Ei jaa tõendada, et itaalia kana igajugusies oludes jääb kõige tulutoowamaks. Rahtlemata on ta kõige wirgem muneja, kuid seal, kus munad tarwitatakse peamijelt ära koduses majapidamisjes, ning kus pannakse rõhku ta maitsewa liha peale, wõi kus loodetakse noorte kude müügijst ulu jaada — peab walima mõne teise tõu, näitjeks plimutrofi, wiandoti j. m. Samale otjusele jõuab, kuigi teljest waatekohast wäljamuines wäikekoha-pidaja wõi alewielanik, kelle kanadel puundub waba liikumijewõimalus ning kes hoiab neid piiratud ruumis. Kerge, liikuw itaalia kana lendab igast aiast üle, poeb läbi igast parajast august ja wõib palju pahandust teha. Selle wastu wähe laisjemad keefimised kanatõud jääwad rahulikult kohale. Suure kanala omanik, kelles kanade jaoks on juured aiad ja wastawad laudad, wõib hea eduga pidada terget itaalia kana ja ka mõnda raske-mat liha-munafana, kes üksteist toodangu jsthes wäga hästi täiendawad. Meie taluoludes on juurematl jaolt kase wõi jegatõupidamine kõige otstarbekohajem, eriti, kui mune ja liha tarwitatakse peaaesjalikult koduses majapidamisjes. Ideaalne kana koduste tarwiduste jaoks peaks aasta läbi munema, peaks tapetult palju maitse-wat liha andma, hästi hauduma, wähe toitu tarwitama. Niijugust ideaalset tõngu pole olemas, kuna wirgad ja kerged munafanad on halwad haudujad, ei ole talwemunejad, ei anna lihatoodangut ning liha-munafanad

annawad wähem mune, tarwitawad rohkem toitu, kui efinesjed.

Idiaalsete kanale wäga ligidajed on jagedasti kase tõu rist-paaritusejt jaadud efinene jäwלטulijate põlw, milline aga kahjuks ei pärauda edasi oma omadusi. Mii tarwitatakse hea eduga langjhani kufke rist-paarituseks minorfadega, plimut-roki kufke — itaallastega, itaalia kufke — rod-islanditega. Wäga häid tulemisi annab houdani ja crève-coeuri rist-paaritus minorfadega ja itaallastega: jäwלטulijad on wirgad munejad, neil on maitsev liha. Meie oludele on nad aga liig õrnad. Kuuljad prantjuse lihakanad — faverollid on keefinud dorking-brama-houdani jegamisjst kohaliku prantjuse tõuga.

Sellest kõigest jalgub, et wastawa kanatõu tulutoowust peab iga kanapidaja hindama ise, wõttes arwesse kanapidamisje sihte ja kohalikke olusi. Kõige tähtsam eeltingimus tulutoowaks kanapidamisjeks on aga korralik kanalaud ja hea toitmine. Ei tohi ka puududa tarwiklik hwi ja tähelepauu kanadele, ilma milleta on wõimata leida ja kõrwalbada efitetulewad puudusi.

Näited tegelikult kanapidamisje afalt:

A. peab minorfasiid. Ta on wäga rahul nende munatoodanguga. Järgmijel aastal kuulub kaebusti: kanadel külmasid talwel juured harjad ära, mille all kanapatas munatoodang. Selgus, et kanad poeti loomalaudas. See loomalaudaaur tegi harjad ja lõpiused niis-kets ning wäljas külmasid nad jelletoitu ära. A ehitab uue kanalauda. Järgmijel aastal on harjad teriwed. Kuid kuulub teisi kaebusti: noored praekuted on liig pijskofed ja kõhnad; ei ole talwemunejaid; ei ole haudujaid. Neid pahesid kõrwaldati raskesti tõust kuftega rist-paarituse läbi. Järgmijel aastal kadusid nimetatud wead — noored kufed olid raskestad; kanade hulgas oli talwemunejaid ja leidus ka häid haudujaid.

B. peab itaalia kanu. Tal on head wähenõudlikud munejad. Kuid puuduwad talwemunejad, puuduwad haudujad. Ta nuuretjeb omale mõned orpingtonid ja wiandotid ning ka nende jugumune, millised lajeb wäljahaududa. Mii on tal täienduskanu, kes on haudujad, talwemunejad ja tapaloomad, kuna itaallajed peetakse ainult munatoodangu päraft.

C-l on keefimise ja raske tõu kanad. Et nende mune-mijewõimet tõsta, nuuretjeb ta puhasstwerd itaalia kufk. Peagi paraneb munatoodang, ning C omab oma olude kohajeid kanu. Kui need aja jookjil liig kergeks muutuwad, nuuretjeb ta efallgijest tõust kufke ning parandab toosjeju wastupidises juunas. H. Brauer.

Walmistage mitmekesijemaid kartulirooge.

Kartul on ja jääb ka tulewikusti üheks meie tähtsamaks toidunaineks, jst ta on ühtlasi toitem ja odaw. Pealegi on wiimase aja teaduslikud uurimised tõendanud, et kartul wäga rohkelt määrab sjjalda meie kes-

hale hädatarwiklike witamiine, nii siis nõuab juba meie terwis, et meie ei loobuks kartulijõõmijest. Kuna kartulis witamiinid asetuwad otjekohe koores all, tuleks kartul, kui wähegi wõimalik, keeta koorimatult ja koor

temalt ära tõmmata veel võimalikult kuumalt. Minult jät viisil ei eemalda meie kartulist neid nii väärtuslikke aineid.

Meie maa ajal peab iga perenaine otsema uusi odavaid toite oma perekonna laua jaoks. Kartulist saab otstarbekohase valmistuse juures valmistada toit-
wa, maitseva ja terve söömaaja. Doome mõned retseptid, mis meie perenaiaste suurele hulgale ehk veel vähem tuntud.

Kuid enne veel paar sõna kartuli keetmisest. Koorimata kartulid pannakse külma veega tulele ja jool lihatatse koha juurde. Neid ei tohi katki keeta, sest siis imuvad nad enestesse liig palju vett, misfugune pärast väljaaurata ei jõua ja rikub kartuli maitse. Kui kartulid on pehmed, mida proovitatse kahvli või puuvõraga, valatakse veest ära ja lastakse kartulid veel vähe aega tules aurata, liigutades selle juures kastruli. Kõige parem keetmise viis on auru sees keetmine. Selle viisi juures ei lähe kartulist midagi kaduma, ta ei imbu enesesse vett ja jääb ilusaks termeks. Auruga keetmiseks on olemas erilised kahefordsed keedunõud, mis mahavad ainult mõni kroon, mis on jaadaval igas suuremas kaupluses ja õieti ei tohiks puududa üheski köögis. Sest need nõud on kõigeparemad keedu-riistad igasugusele aiaviljale, riisile ja kimpidele.

Peened peterselli kartulid. Võimalikult ühesuurused kartulid keeritakse, keedetakse soolavees ja valatakse veest ära. Aurutada pole neid soovitatav. Siis sulatakse, vastavalt kartulite arvule võid, loomarasva või aga taimõlid, lihatatse vähe keeva vett, joola ja tubli peotäis peeneks hakitud peterselli lehti, milledele võib lisada vähe murulaiku või sibula peal-
jeid. Selle vedelikku sees lastakse kartulid veel kord tublisti läbi keeda.

Kartulid hollandi moodi. Väikesed keeritud kartulid segatakse viiludeks lõigatud sibulatega, lihatatse joola, pipart, natuke hapukurgi viilustid ja külma praetud või keedetud liha tükikestega, valatakse vähe lihaleeme peale ja lastakse pehmedks smoorida.

Täidetud kartulid. Dige suured, võimalikult ümmargused kartulid keeritakse ja keedetakse pool-
pehmedks. Veest valatakse ära ja lastakse aurata. Siis lõigatakse kartulitelt kaan ära, kaabitakse nad umbes pooldõnaks. Külma küpsetatud liha või šini hakitakse koos ühe sibulaga peeneks, lihatatse joola, pipart, üks

muna, välja õnestatud kartulipudru ja natuke hapu-
foort ja segatakse hästi läbi. See segu täidetakse kartu-
litesse ja ärälõigatud kaanekesed asetatakse peale. Kaanekesed köidetakse niidiga kinni, või aga võib neid ka munavalgega kinnitada. Nüüd asetatakse kartulid ritta sügavamale praepannile ja smooritakse nad pehmeks, kas lihaleeme või järele jäänud praetaste sees. See toit kujundab söömaaja enese ette, sest ta sisaldab kõiki tarvisminemaid toidunõusid ja pealegi saab jät viisil maitsevalt ärakasutada ülejäänud restid.

Kartulipuding heeringaga. Kartulid keedetakse poolpehmedks ja koor tõmmatakse ära, kuni nad veel kuumad on. Nüüd riivitakse üks osa neist ära ja teine osa lõigatakse õhukestesse kiiludesse. Heeringad hakitakse peeneks, lihatatse maitseks peterselli. Sügav vormi võetakse. Vormi põhja laotakse kartuliviilud, selle peale heeringa tüki, ja siis jälle kartuliviilud. Riivitud kartulitele lihatatse munakollast, joola, hapu-
foort ja lõpuks vahule klopitud munavalge. See pudru pannakse kartuliviilude peale. Pudru peale pan-
natakse või tükikesi ja veel vähe foort ning küpsetakse ahjus valmis.

Kartulipuding kohupiimaga. 400 grammi keedetud ja külmal riivitud kartulid segatakse 400 grammi kohupiimaga ja 100 grammi kuumas rasvaga. Segu õrutatakse ¼ tundi. Siis lihatatse 3 munakollast, ¼ liitrit piima ja vahule klopitud munaga segamini ja täidetakse pudring võidetud vormi ning küpsetakse praehjus. ½ tunniga on ta küps.

Kartulid ungari moodi. Kaks naela tooreid kartulid keeritakse ja lõigatakse väikesteks nelja-
nurgelisteks tükkideks, siis pannakse neid väheste või, rasva või taimõliga smoorima, vähe aja pärast lihatatse 2 tassit vett, 4 tomatit, 4 sibulat, joola ja pi-
part ja lastakse niid pehmeks smoorida.

Kartuli koogikeed. 250 grammi keedetud riivitud kartulid õrutatakse kätewahel segamini 75 grammi suhkruga, 50 grammi rasva või võiga, ühe mu-
naga ja ½ teelusika tõugatud kaneeli ning väheste õru-
tud sidruni koorega. See segu tuleb läbi töötada nii kava, kuni ta kujundab libeda taigena. Siis rullitakse taigen sõrmepaksuseks välja, lõigatakse sellest wormike-
tega ehk noaga väikesed koogikesed, võidetakse need pealt jula või ehk taimõliga ja küpsetatakse helekollaseks.

Mõtteid lapse riieustest.

Kui meie lapses hindame väikest isikut, siis peab jät avalduma ka tema riieustes. Ei ole mõtet lastest teha suurte inimeste vähendatud väljaandeid väli-
selt. Alles viimase paarikümne aasta jooksul on sel-
lest hakatud aru saama ja on õstitud laste riieustele uusi vorme, mis vastavad lapse nõudmistele. Lapsel ei tohi teha ei moenukk, ega ka naljakat mängukanni.

Laps on omaette väikene inimene, kes tahab, et teda võidetakse sama tõsiselt kui ta vanemaidki. Selle-

pärast peab last riietama tema nõuete kohaselt. Laps tunneb loomusunniliselt rõõmu wärvidest, ka pehme-
riidest, mis mõjub paitavalt, kuid loomulikult arene-
nud laps ei armasta ega tarwita pitkisiid, igasuguseid ilustusi, riiuise ega ka filmatorikavaid kirjuid toone.

Esijoones otstarbekohane ja teises joones ilus peab olema lapseriieus. Kas on üldse ükski asi ilus, mis mitte pole otstarbekohane?

Kas pole kahetsemisväärne laps, kes alati peab walwel olema, et ta ei rikuks omi riideid, kuna ju omesti riietus peab olema lapse päralt ja mitte ümberpöördukt. On parem lasta last kanda kahetordjet õhukest riiet, kui tarwitada tema jaoks pakju riideid, mis õhku läbi ei lasje.

*

Pestawad riided on enesojundistatavalt terwis-hoidliselt kõige paremad. Talviste willaste kleidifeste juurde tulewad teha pestawad õhukesed aluskleidikesed, nii et lapse ihu ligidal oleks alati puhas riie.

*

Lapse kleit tohib olla ainult nii kallis, et selle rikkimine wõi katti kärjamine juurt tuska ei tee. Teisest küljest aga tuleb lapses kaswatada teda ümbritsewate asjade, ka riietuse kaudu lugupidamist ja wäärtusehindamist, ka rõõmu ilusast asjust.

*

Laps ise tunneb end kõige õnnelikumana kleidikeses wõi ilikonnas, mis arwestawad tema liikumiswabadusega nii wormilt kui materjalilt. Ka peab lapse riietuse juures silmas pidama riietumise ja lahtrietumise hõlpsust. Kuus armastab iga loomulikult arenenud laps riietuda iseseiswalt!

L. — Kl.

Wärwimata puunõud.

Õdõgis ja muus majapidamises tarwitatawad puust walmistatud asjad, mida wärwida ei saa, näit. pudrunniad, lihalauad, wiisplid, männad, puulustid jne. lähewad aja jooksl tumedaks ja ei näe nii wõidunult ilusad wälja. Et neile asjadele ilusat walget wärwi anda, tuleb neid pleekida lasta. Waremaj ajal olid enamasti kõik majaasjad wärwimata, kuid neid kühriti näit. laupäewiti liiwaga puhtaks ja pandi õue kuhugi pingile kuuwama. Selle juures omandasid nad ka ilusa walge wärwi. Samuti tulewad ka praegused õdõgis tarwitawad wärwimata nõud ja asjad puhtaks küürida ja neid soojal aastaajal, eriti kewadepoole suwet päikesse kätte pleekima panna.

See on, kui enimemalt kuuwatatud asjad enne pleekima panemist natukeseks ajaks leigesse wette kastatakse. Suuremad lauad, mida raske on wälja wiia, pestakse puhtaks liiwa ja lahja kustutatud lubjaweeaga, millele wähe lehtpuu tuhka juurde lisatakse. Lastakse lastiste alnate juures kuuwada. On wõimalik lauda wälja tõsta, tõstetakse ta wälja — saab ilusama wärwi.

Pesemisel wõib tarwitada peenikest liiwa; soodast ja jalmiaatu ei ole siia mitte soowitaw tarwitada.

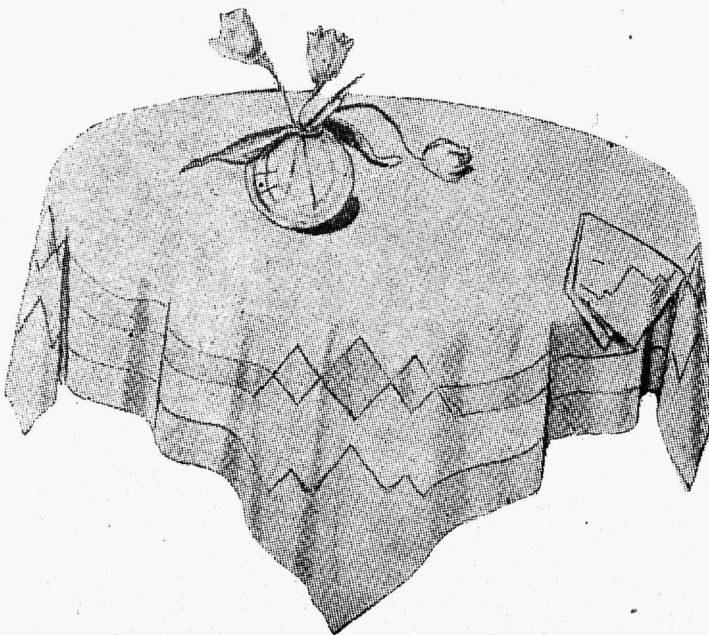

Käsitöö ja riietus

Toimetanud Renate Põlendit

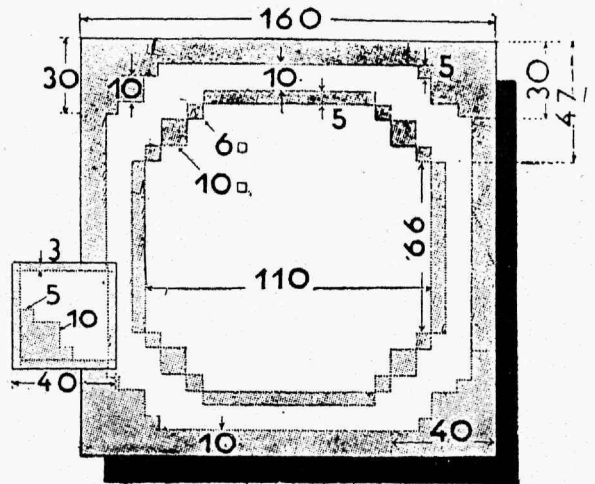

Nr. 1. Kinnidukardina muster walgele markise-tile, walgest mullinee lõngast tikandusega. Pisted mustriksel tähendatud.

Nr. 2.

Nr. 2. Kõhwi laudlina ja juurätt. Applikeeritud ühewärwilise riidega ning ühendatud piluga ehk jämp-pistega. Tarwitada wõib linaast, puuwillast ehk siidi materjali. Põhitoon olgu walge, kuna äärte ja ruutude jaoks linal ja juurättil mingi hele riie tarwitatakse.

Nr. 2a. Tähendatud mõõdud sentimeetrites.

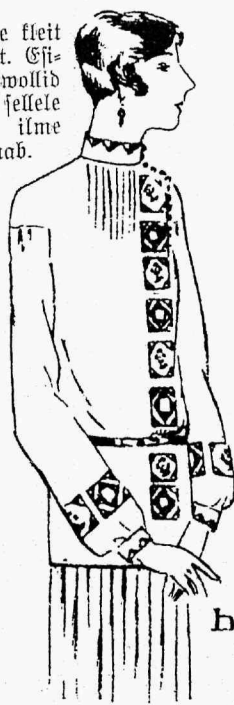
Nr. 1-a. Pealeõunane kleit sinisest villasest riidest. Kaunistatud tahemärvilise siidi tikandusega madal eht siidipistel. Zoonistus mustri-lehel.

Nr. 2. Pealeõunane kleit hallist villasest riidest. Esi-laadi kaunistavad mollid ja siidilõiked, mis sellele kleidile omapärase ilme annab.

Nr. 3. Rohelisest villasest riidest kleit. Esi-laadi kaunistavad västard mollid ja valgest siidist west.

Nr. 1-b. Jumper pluss heledast villasest eht siidist, tikitud sama kaunistusega sobiva wärwidega pluusile.

Nr. 1-d. 7-a. tütarlapse kleit sinisest villasest riidest, tikitud samaaeguse tikandusega nagu eelmine. Muster muustrilehel nr. 8. Väige lõikelehel nr. 19-21.

Nr. 1-c. Valge pluss kaunistatud tikandusega ja ühendatud piluga. Muster muustrilehel nr. 6. Väike lõikelehel nr. 16-18.

Nr. 4 — 7.

Nr. 4. 8—10-a. poistele ülitõnd. Püksid tumedast villasest riidest. Pluus valgest riivist, taunistatud ühevärvilise ristpiste tikandusega. Valida muustrilehelt muustritest ristpiste muster.

Nr. 5. 10—12-a. tütarlapse kleit beigest villasest riidest punaste nõõpidega. Võõ punasest nahast. Lõige lõitelehel nr. 8—13.

Nr. 6. 2—6-a. tütarlapse kleit. Piht taunistatud ristpistel ehk piluga. Lõige lõitelehel nr. 14—15.

Nr. 7. Koojast riidest plüseeiritud kleit 2-aastasele tütarlapsele väiteje pihaga.

Nr. 11-a ja b. Kaks baby ilalappi. Kaunistatud tikandusega punase mulineega. C. ja B. kaardi järgi nr. 109. Muster muustrilehel nr. 3 ja 5. Lõige lõitelehel nr. 30.

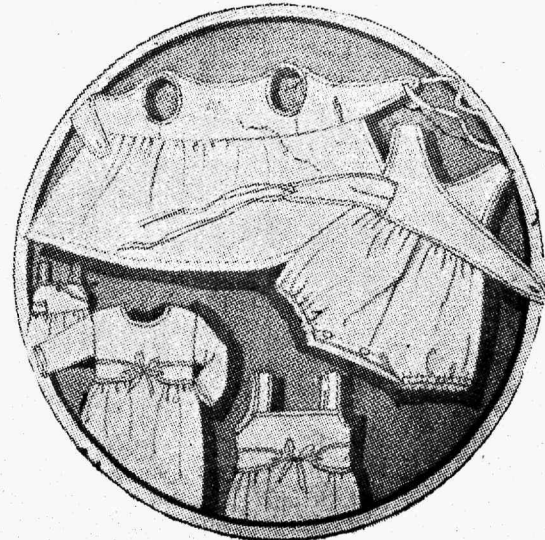

Nr. 12. Perenaise põll triibulisest rootsi riidest. Lõige lõitelehel nr. 31—35.

Nr. 8 ja 9. Baby kandmise ehk käimise kleit. Lõige lõitelehel nr. 22—25.

Nr. 10. ¼—2-a. lapse mängu püksid taunistatud ühevärvilise tikandusega. Zoonistus muustrilehel nr. 4. Lõige lõitelehel nr. 26—29.

KOGU NOORPÕLV

ei saa olla ükskõikne nendele tähistele, mis näitavad meie organiseerunud noorsoo teed, lähemaid ülesandeid ja ponnistusi uue kultuurühiskonna loomises, teel kõrgemale ideaalide poole — sellepärast

TELLIB

igaüks, kel usku me paremasse, õilsamasse tuleviku loomises, olgu ta noor või vana, omale või oma perele
NOORPÕLVE KULTUURI AJAKIRJA

EESTI NOORUS'E

EESTI NOORUS't toimetavad tuntumaid noorsoo tegelasi August Meikop, Eduard Riisman ja H. Nõmmik. Tegev ja vastutav toimetaja Ago Jõger.

EESTI NOORUS'e tellimise hind on aastas 1 kr. 80 senti, pooles aastas 1 kroon. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

EESTI NOORUS ilmub üks kord kuus. hääl paberil, tuues rikkalikult pilte oma ja väljamaa noorpõlve elust, tegevusest, juhtidest jne.

EESTI NOORUS'e oma tellimise saatmine olgu iga noorsoo ühingu, seltsi, klubi või muu organisatsiooni liikme aukohus.

NOORPÕLVE KULTUURI AJAKIRI

EESTI NOORUS

TALLINNA, LOSSI PLATS Nr. 4

TAPEETE

uuemates mustrites, kõige suuremas valikus ja

SEINAPAPPI soovitab odavalt

Isak Veelmann'i

spetsiaal tapeediladu Tallinnas

V. Tartu mnt. 22, omas majas. Telef. 5-82

Joonestamise-, juurdelõikuse- ja õmbluskool

S. Mölder-Kowalenko

Tallinnas, Vene tän. 12, krt. 2
postimaja vastas.

Õpilaste vastuvõtmine igal ajal. Õpetatakse joonestamist, juurdelõikamist, õmblust kõige uuemate moodide järele. Kooli juhataja.

«Naiste Nääle»

tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

Üksiknumbrid müügil jaama raamatukappides.

"Naiste hääle"

№ 10 Lõikeleht.

8-10a poisikese ülikond №1-7

- №1 Alus pihik
- №2 Püksiesitükk
- №3 Püksiseljatükk
- №4 Pluuse esitükk
- 5 " seljatükk
- 6 Käis
- 7 Õla tükk

10-12 a tütarlapse kleit №8-13

- №8 Kaelus
- №9 Kaelus
- №10 Pluuse esitükk
- №11 Pluusi seljatükk
- №12 seeliku esitükk
- №13 " " seljatükk

2-4 a. tütarlapse kleit №14-15

- №14 Esitükk
- №15 Seljatükk

Pluus №16-18

- №16 Esitükk
- №17 Seljatükk
- №18 Käis

7 a. tütarlapse kleit №19-21

- №19 Pluuse esitükk
- №20 Pluuse seljatükk
- №21 Käis

Baby kandmise ehk käimise kleit №22-25

- №22 Pihik
- 23 Seelik
- 24 Pärk käis
- 25 Lühike käis

3/4-2 a. lapse mängu püks. №26-29

- №26 Pihik
- 27 Püksiesitükk
- 28 " seljatükk
- 29 Task

Baby ilalapp №30

- Põll №31-35
- №31 Pillepiht
- 32 Kaelus
- 33 Alumine osa
- 34 Paelad
- 35 Task

